

SOTHØNA

ØSTENSJØVANNETS VENNER
Nr. 50 – desember 2015 – Årgang 26

INNHold

Leder _____	3
Takk til skolene _____	3
Omstridt plan for utbygging på eterfabrikktomten _____	4
Alger og vasspest _____	9
Oslos første landbruksmelding _____	10
Ny damluke – styring av vannstanden _____	12
Dalestuen i Østensjøveien _____	13
Ny høypsentkabel _____	14
Nordic Green Space Award 2015 – tildelt Østensjøvannet _____	15
Mitt Østensjøvann – Ørnulf Pedersen _____	16
Dugnadsgjengen – skjøtsel i miljøparken _____	18
Timotei dyrket på både Østensjø- og Abildsø-jordene _____	19
Beitedyrene _____	20
Trafikkplanen i Bydel Østensjø _____	21
Temadager _____	23
Bedre turveier _____	23
Natur- og kulturkvaliteter -Tallberget _____	24
Kan vi klare oss uten honningbiene? _____	28
Under forandringens lov – insekter _____	30
Manglerudtunnelen – miljøutfordringer _____	32
Rustad kunstgress _____	32
Nye lekeapparater _____	33
Nøklevannsdemningen – nedtapping og rehabilitering _____	34
Nordlys over Østensjøvannet _____	35
Sol over Bakkehavn – Østensjødagen 2015 _____	36
Flaggermusnatten _____	39
Levende vassdrag: Førstepris til Oppsal skole _____	41
Fotografen Anders Beer Wilse – 150 års markering _____	42
Fra Svarteliste til Rødliste _____	44
Karsporeplanter _____	46
Miljøprisen 2015 til Høyenhall skole _____	47
Biokorridor fra Bogerud til Tøyen _____	48

OPPDAGET FORURENSNING ELLER SKADDE DYR? VED FORURENSNING, OLJEUTSLIPP ELLER LIGNENDE, KONTAKT VANN OG AVLØPSETATENS TELEFONVAKT: 23 43 79 00 (HELE DØGNET!). SER DU SKADDE DYR SOM KUNNE TRENGE HJELP, RING DYRE-AMBULANSEN PÅ 02222 (KOMMUNAL INSTANS) ELLER FUGLEHJELPEN: 911 65 789.

ØSTENSJØVANNETS VENNER

POSTBOKS 77 OPPSAL, 0619 OSLO

REDAKSJON: AMUND KVEIM (ANSV.RED.)
LEIF-DAN BIRKEMOE (REDAKTØR), AUDUN BREKKE
SKRINDO, TORE NESBAKKEN

DESIGN OG LAYOUT: LOUD AND CLEAR AS

GRAFISK PRODUKSJON: 07.NO

E-POST/NETTSIDER
POST@OSTENSJOVANNET.NO
WWW.OSTENSJOVANNET.NO
FØLG OSS PÅ FACEBOOK

SOTHØNA: ISSN: 1504-0615
ORGANISASJONSNUMMER: 983 034 446
DRIFTSKONTO: 7874 05 56761
ANNONSESIDER: STYRET
LOGO: ANNE DURBAN
OPPLAG: 2400

FORENINGENS STYRE:

LEDER:
AMUND KVEIM 975 44 552
E-POST: AMUND.KVEIM@OSTENSJOVANNET.NO

NESTLEDER:
FINN A. GULBRANDSEN 481 58 776
E-POST: FI-GUL@ONLINE.NO

STYREMEDLEM/SEKRETÆR:
TORE NESBAKKEN 970 11 340
E-POST: TORE-NES@ONLINE.NO

STYREMEDLEM/KASSERER:
LEIF-DAN BIRKEMOE 901 25 523
E-POST: DBIRKEMO@ONLINE.NO

STYREMEDLEMMER:
LISE M. JOHANSEN 909 14 614
E-POST: LISEMARRY@GMAIL.COM

SIGRUN ANTONSEN 924 66 266
E-POST: SIANT@HOTMAIL.NO

PAUL FEKJÆR 908 49 803
E-POST: PAUL.FEKJER@EVRY.COM

VARAMEDLEMMER:
ANDREAS PETTER JENSEN, EIRIK WÆRNER,
TIRIL ANDERSEN, RANDY GUNNAR LANGE

VALGKOMITE:
TORE NESBAKKEN, LIV SOMMER HOLMEN,
AUDUN BREKKE SKRINDO

MEDLEMSENDRINGER MELDES TIL:
BJØRN STEENSRUD 22 27 01 03
E-POST: BJORNST@SKOGKATT.HOMELINUX.ORG

ØSTENSJØVANNET VÅTMARKSSENTER:
E-POST: SENTERET@OSTENSJOVANNET.NO

REVISOR: BDO AS

MEDLEMSKONTINGENT
HOVEDMEDLEM KR. 150
HUSSTANDSMEDLEM KR. 20
FORENINGER O. L. KR. 400
FIRMA/BEDRIFT O. L. KR. 800
KONTO FOR MEDLEMSKONTINGENTER: 5082 07 54112

REDAKSJONEN AVSLUTTET 23.11.2015

FORSIDEFOTO: BILDET ER TATT MOT SØR FRA TALLBERGET 19.08.2015.
CANON EOS 60D. FOTO: FOR- OG BAKSIDE LEIF-DAN BIRKEMOE.

LEDER

SOTHØNA NR. 50

I over 30 år har Østensjøvannets Venner arbeidet for vern og skjøtsel i vårt område, og mye er oppnådd. De siste 25 årene har vi gitt ut magasinet Sothøna for å informere om naturverdiene og områdets kulturhistorie og det er med stolthet vi nå presenterer den 50. utgaven.

Eterfabrikken

Vi venter nå på at eiendomsutviklingsselskapet JM skal legge frem planene for konvertering av Eterfabrikken til boligområdet. De foreløbige planene vi har sett lover ikke bra. En massiv utbygging av dette området, med høyblokker helt i grensen mot miljøparken, er uønsket. Vi har derfor i dette nummeret av Sothøna en større artikkel om fabrikkens historie, områdets verdi for naturen i nærområdet og hvorfor man bør avstå fra en slik utbygging. Vi håper det nye bystyreflertallet merker seg dette når saken kommer til behandling.

Våtmarkssenteret

Det har i 2015 vært yrende liv på våtmarkssenteret på Bakkehavn. Vi regner med at innen året er omme vil rundt 5.000 elever ha hatt en undervisningsdag ved vannet. Dette er en flott måte å skape interesse og forståelse for sammenhenger i naturen. Neste år håper vi å kunne utvide aktiviteten ytterligere og også ha flere publikumsrettede tiltak.

Vannstand

Med etableringen av ny damluke i nordenden ser det ut til at det endelig er slutt på ukontrollert flom og uttapping av vannet. Fugl som hekker i vannkanten kan derfor se frem til en trygg sesong i 2016. Hvorvidt dette også bidrar til oppbremsing av erosjonsproblemet gjenstår å se.

Omlegging av turvei

Denne vinteren starter endelig arbeidet med omlegging av turveien på vestsiden ved Abildsøfeltet. Veien skal legges lenger inn slik at man får stanset erosjonen og rehabilitert våtmarksbeltet. Det skal etableres gode siktlinjer som gjør at man fremdeles får følelsen av å gå langs vannet. Prosjektet skal således være til beste både for naturen og for publikum på lengere sikt. Alle som er opptatt av naturverdier og opplevelsesmuligheter bør applaudere dette.

Vi ønsker våre lesere en god jul og et godt nytt år.

Østensjø, november 2015

*Amund Kveim
Leder*

TAKK TIL SKOLENE!

En STOR takk til elever og lærere ved skolene rundt Østensjøvannet: Abildsø, Bøler, Høyenhall, Manglerud, Oppsal, Nøklevann, Rustad og Østensjø for all hjelp med skjøtsel i Miljøparken. Dere har vært med på Rusken og rydding av ”deres” egne områder. Vi er stolte av arbeidet dere har utført. Det blir lagt merke til av alle som går rundt vannet, men også av forvaltningsansvarlige myndigheter.

Mange hilsener på vegne av styret i Østensjøvannets Venner.
Lise M. Johansen

Fabrikanlegget ligger nær Østensjøvannet naturreservat og miljøpark. Dagens bygninger ligger godt skjult mellom fabrikkpipen og klokketårnet på Bøler kirke. Boligblokker på den grønne åsryggen vil virke svært dominerende og forringe landskapsbildet. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 20.07.2011.

OMSTRIDT PLAN FOR UTBYGGING PÅ ETERFABRIKKTOMTEN

Den norske Eterfabrikk etablerte seg i vårt område for godt over hundre år siden. Nå inngår bedriften i Farma-gruppen og har flyttet sin virksomhet til Karihaugen. Boligutviklingsselskapet JM planlegger stortilt boligutbygging og har så langt tatt lite hensyn til hverken kulturhistoriske verdier eller omkringliggende natur. Foreløpig er imidlertid hverken endelige planer fremlagt eller beslutning tatt.

AV AMUND KVEIM

Eterfabrikken ble etablert allerede i år 1900 og er en av bydelens få gjenværende minner om tidlig industriell virksomhet. Av andre større virksomheter kan vi nevne teglverket som lå der Bryn senter ligger i dag og Høyenhall fabrikker som i sin helhet er revet. Eterfabrikken på Bogerud er imidlertid bevart og er et viktig lokalhistorisk og identitetsskapende element for alle oss i Østensjøbyen.

Et historisk tilbakeblikk

Eter har vært anvendt til mange formål og den første operasjon der eter ble benyttet som bedøvelsesmiddel ble gjennomført

allerede på midten av 1800-tallet. Mot slutten av århundret var det imidlertid ingen norske leverandører, og ingeniør Frans Holst tok initiativet til etableringen av A/S Den norske Ætherfabrikk i 1899.

Når det gjaldt lokalisering av produksjonslokalene var det flere hensyn å ta. For det første måtte de ligge langt fra folk på grunn av eksplosjonsfare, dernest måtte det være grei tilgang til vei og jernbane av hensyn til transport av både råvarer og ferdige produkter, og til sist måtte det være tilgang til kjølevann i produksjonsprosessen. Området på Bogerud, som den gangen tilhørte Bøler

gård, var velegnet ettersom det lå nærmest øde til, Østensjøveien gikk bare et par hundre meter unna og førte til Bryn jernbanestasjon, og her rant Bølerbekken like ved. Det var god plass til å sette opp bygninger, også boliger til ansatte.

Det var Holst selv som kjøpte tomten og han etablerte i tillegg til selve fabrikkens også et lite småbruk, Fagerås, som på ulikt vis ble drevet frem til 1950. Våningshuset ligger der fremdeles i Bogerudveien 7. Selve fabrikktomten ble i første omgang leid ut til Eterfabrikken. Det ble etterhvert etablert kjørevei fra Østensjøveien og i en stor sving opp bakken til fabrikkens. Nedre del av denne er det som i dag er gangvei fra parkeringsplassen ved Østensjøvannet og videre opp forbi Eterjordet parsellhager.

Det ble etterhvert satt opp en rekke bygninger, hvorav mange fremdeles står. Det var fabrikkbygning, fyrhuset med den lett gjenkjennelige pipen, arbeiderbolig og disponentboligen fra 1928. Det ble tidlig også satt opp en liten bygning for fabrikkasjon av fyrverkeri, men denne ble ganske raskt omgjort til arbeiderbolig. Dette er det lille huset som fremdeles står nede ved parsellhagene. Etterhvert ble det også behov for å gjerde inn området

for å forhindre tyveri og utedkommen ferdsl. Dette skyldtes nok at sprit fra Løiten Brenneri var en vesentlig del av råvarene. På denne måten har fabrikktomten i alle år fremstått som avstengt og utilgjengelig for publikum.

Etterhvert ble produksjonen utvidet både i omfang og volum noe som over tid førte til behov for utvidelse av lokalene. Eksplosjonsfaren var fortsatt til stede og i 1951 var det en dødsulykke. Bygninger for produksjon av kjemiske stoffer til grafisk industri og tappefabrikk for ildsfarlige væsker ble satt opp. Etterhvert som bebyggelsen rykket nærmere kom det også klager over eterlukten fra fabrikkens. I 1970 overtok kommunen store deler av den opprinnelige eiendommen, slik at det deretter bare var områdene rundt bygningene oppe på åsen som ble i fabrikkens eie.

Eterfabrikken var på mange måter en virksomhet utenom det vanlige. De ansatte hadde ofte lang fartstid, var tett knyttet til bedriften, og det var jo flere som også bodde i fabrikkens bygninger. Arbeidet var til dels risikofyllt og behovet for sikkerhetstiltak var stort.

Nå er virksomheten en del av Farma Holding og det er ingen gjenværende produksjon på Bogerud.

Hva skal skje med eiendommen?

Eterfabrikken ligger uvanlig flott til med utsikt over Østensjøvannet. Slike eiendommer står nok øverst på eiendomsutvikleres ønskeliste, og konvertering av gamle industritomter til boligområder pågår i stor skala i Oslo-området. Det er nok å nevne Aker brygge og Hovinbyen for å se hvilket potensiale det er.

De fleste tomteselgere er trolig opptatt av å oppnå høyest mulig pris, og det skjer lettest ved at man legger opp til intensiv boligutvikling. Boliger er lett å selge og en slik plan vil både være i selger og kjøpers interesse. Problemet er imidlertid at hverken selger eller kjøper behøver å forholde seg til omgivelsene. Vurderingen av dette tilligger offentlige etater og politikerne. Når eiendomsutvikleren JM nå ønsker å bygge boliger er det derfor helt nødvendig at vi som kjenner området godt kommer med relevant informasjon.

Planene slik det i første omgang er blitt skissert innebærer rivning av store deler av Eterfabrikken. Fyrhuset og muligens deler av den eldste teglsteinsbygningen får kanskje lov å stå, men Disponentboligen foreslås revet. Tomten foreslås bebygget med en lang blokk langs Eterveien/Bogerudveien og en rekke høyblokker på opptil 9 etasjer på brinken ned mot parsellhagene. Innkjøring forutsettes bl.a. å skje fra Eterveien rett syd for Bølerbekken. Det vurderes også inkorporert en barnehage i anlegget.

Eterfabrikken som kulturarena

I påvente av omregulering er Eterfabrikken utleid til aktører som har et mangfold av aktivitet i de gamle lokalene. Her er det ølbrygging, kurs og ulike kulturtiltak. Fler og fler har derfor fått øynene opp for at kanskje Eterfabrikken heller burde utvikles som en lokal kulturarena enn enda et blokkmiljø. På nettet har i skrivende stund over 600 personer støttet et opprop om dette.

1

2

3

1. Fabrikkanlegget sett fra tomten til boligene på motsatt side av Eterveien. Fra venstre «Villa Fagerås», uthus og bolig, fyrhus, selve fabrikk og disponentboligen. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 03.01.2005.

2. Den norske Eterfabrikk ble etablert i år 1900 av ingeniør Frans Holst. Eiendommen, med fabrikk og småbruket med «Villa Fagerås», ble skilt ut fra Nordre Bogerud som på den tiden tilhørte Bøler gård. Bildet er tatt før gjerdet rundt eiendommen ble bygget i 1907. Fra venstre ser vi følgende bygninger: «Villa Fagerås», stall med låve, bolig, fyrhus med vedskjul og kull-lager, vognskjul og spritlager. Helt til høyre ser vi selve Eterfabrikken. Foto: Østensjø lokalhistoriske bilder, B20060161. Kilde: Eterfabrikken historie, DnE 100 år.

3. Eterfabrikken fra tiden det var full produksjon. Foto: Østensjø lokalhistoriske bilder B20060191, Leif-Dan Birkemoe, 04.09.2002.

Nærmeste nabo til Østensjøområdet Miljøparken

Eterfabrikken tomt ligger som en kile inn i naturområdene ved Østensjøvannet. Den grønne åsryggen fremstår som en naturlig forlengelse av naturområdene i miljøparken. Fra vannet, eller f.eks. fra Bakkehavn, ser vi at tomten i landskapsbildet inngår som en naturlig del av grøntdraget på samme måte som Kirkeskogen lenger nord. En rasering av grøntområdene til fordel for høyblokker vil endre landskapsbildet fullstendig.

De biologiske verdiene på selve Etertomten er kanskje ikke unike isolert sett. Vi vet imidlertid at nordre del mot Bølerbekken er en amfibielokalitet, og her finner vi den rødlistede spissnutefrosken. Enkelte andre rødlistearter er også å finne, men det viktigste med tomten er at den må sees i sammenheng med de verdifulle omkringliggende naturområdene.

Etertomten har på mange måter fremstått som utilgjengelig for publikum, og vi har derfor bare sporadiske observasjoner og registreringer å forholde oss til. På og i direkte tilknytning til tomten har vi imidlertid registrert bl.a. hønsehauk, spurvehauk, lerkfalk, kattugle og spurveugle. Videre er det registrert flere

sjeldne sopp og insektarter. Vi leter fremdeles etter hvor Østensjøområdet store bestander av f.eks. tårnseilere og ikke minst flaggermus har sine tilholdssteder. Denne høsten registrerte vi imidlertid skimmelflaggermus inne på tomten.

Områdets biologi og betydning for Østensjøområdet biologi er spennende, men lite kartlagt.

Hverken pattedyr, fugl, insekter eller andre organismer ser miljøparkens grenser og biologisk sett inngår derfor tomten som en del av grunnlaget for det biologiske mangfoldet i Østensjøvannet. Naturreservat og Østensjøområdet Miljøpark. Skal vi lykkes med å beholde det biologiske mangfoldet er det helt nødvendig med tilstrekkelige arealer og enhver reduksjon vil over tid bidra til å forringe dette. Arealene rundt Østensjøvannet er allerede svært små, og våre biologer er klare på at en utbygging vil ha både direkte og indirekte konsekvenser og at arter over tid vil forsvinne.

Området umiddelbart nord for tomten er klassifisert som naturområde av type A, altså svært verdifull og viktig. Her har vi et nokså uforstyrret område der vi bl.a. finner fossekalen, Norges

nasjonalfugl. Langs vestsiden av tomten finner vi i skråningen et smalt skogområde som bl.a. fungerer som forbindelseskorrider for dyr som beveger seg mellom skogområdene i sør og nord. I sørvest er avstanden kort ned til Bogerudmyra som er en del av reservatet. Her finner vi bl.a. den rødlistede planten stautstarr, og her har Fylkesmannen signalisert at reservatet skal utvides i forbindelse med en planlagt omlegging av turveien. I dette område er det gjort svært spennende insektobservasjoner som snart blir publisert. Naturmangfoldlovens bestemmelser sier at man i slike tilfeller må vurdere hvorvidt tiltak på Etertomten vil kunne få innvirkning på verneverdier i området rundt. I tillegg gjelder selvfølgelig «føre-var-prinsippet» som er nedfelt i lovens §6.

Under enhver omstendighet er det nå ønskelig med en omfattende biologisk undersøkelse av området og en naturfaglig vurdering av forholdet til omkringliggende natur på lang sikt.

Hva mener Østensjøvannets Venner?

De foreløpige planene er langt fra akseptable og vi vil legge vår tyngde inn for å stoppe dem. Vi anser forslaget som den største utbyggingstrussel vi har opplevd i Østensjøområdet siden Selvaag

ønsket å bygge ut Abildsø gård på 1980-tallet. Dette ble som kjent stoppet.

Området er i dag regulert til industriformål. Normalt ville man tro at dette kun er negativt for omkringliggende naturområder. I dette tilfellet er det imidlertid slik at industrien har ført til at området har vært utilgjengelig for publikum og grøntområdene har fremstått som et fristed og stilleområde mesteparten av uken og døgnet. Slik sett vil en videreføring av industriregulering faktisk være å foretrekke fremfor boligbygging, i hvert fall dersom det settes krav til utslipp, støy og andre forhold som påvirker omgivelsene. Boligbygging vil medføre en omfattende belastning både i byggefasen og etterpå. Nærområdet til store boligfelt blir alltid utsatt for slitasje og forstyrrelser. Vi har ingen tro på at hverken utbygger eller fremtidige beboere vil klare å motstå fristelsen til å fjerne vegetasjon for å få bedre utsikt og lysforhold, og det vil naturlig etablere seg stier ned mot miljøparken. Fra tilsvarende steder ser vi at forsøpling øker og det etableres raskt ulovlige dumpel-plasser for hageavfall, noe som bl.a. bidrar til spredning av fremmede arter.

1

1. Panoramautsikt fra fabrikkområde med Østensjøvannet rett nedenfor.
Foto: Leif-Dan Birkemoe, 23.10.2015.

2. «Villa Fagerås», familieboligen, sto ferdig i 1903. Eterfabrikken i bakgrunnen. Svart kullrøyk stiger opp fra skorteinspipa. Mannen til høyre er trolig ingeniør Frans Holst og piken hans datter Frida Sofie. Albert Møller fra Oppsal, kjent som originalen Snipp-Møller, har signert bildet 1904. Bildet er i privat eie.

2

Den gamle bygningsmassen har lokalhistorisk stor verdi og er et betydelig lokalt identitetsskapende element i bydelsbildet. Slikt har vi ikke for mye av i vår bydel.

På denne bakgrunn vil vi på det sterkeste fraråde omfattende boligbygging på Etertomten. Vi vil spesielt fraråde omdisponering av arealene på nordre del av tomten og ønsker således ingen innkjøring til området fra Eterveien rett sør for Bølerbekken. Disponentboligen med tilhørende hageområde bør bestå som en naturlig avslutning av det bebygde området i nord, uavhengig av hva som skjer med resten av tomten. Videre bør den grønne åsryggen i vest mot parsellhagene bevares. Eventuell byggehøyde må tilpasses landskapsbildet sett fra vannet, Bakkehavn og fra parsellhagene.

Kommunen legger opp til tett boligutvikling i stasjonsnære områder. Eterfabrikken er naturnær og ikke stasjonsnær; ja avstanden fra deler av Etertomten til Bøler T-banestasjon er omtrent den samme som fra Ulsrudvann til Ulsrud stasjon.

Hva med kulturhus?

Tanken om kulturhus i Eterfabrikkens lokaler er i utgangspunktet forlokkende. Vi må imidlertid være påpasselige slik at ikke dette området, som både ligger nært og høyt i forhold til naturområdene, i fremtiden forvandles til et område preget av for mye ferdsel og støy. Det vil eksempelvis være uheldig å se for seg utendørskonserter kveldstid eller serveringsaktivitet som preger nærområdet. Det vil også trolig medføre trafikale og parkeringsmessige utfordringer. Dette vil trolig omkringliggende naboer også si seg enig i.

JM har i skrivende stund enda ikke fremlagt sine endelige planer. De foreløpige planene har vært kritisert av mange, naboer, interesseorganisasjoner og også bydelsutvalget. Saken er omtalt i «Østensjøerklæringen», som er den nye politiske plattform for AP-MDG-SV-flertallet i det nye bydelsutvalget, der det heter at man vil bevare bygningene på Eterfabrikken. Hva dette innebærer i praksis, og om lokalpolitikerne får gjennomslag i rådhuset gjenstår å se. Det ideelle utfallet i denne saken ville være om kommunen overtok og disponerte området i harmoni med naturomgivelsene og i balanse med lokalbefolkningens ønsker.

ØSTENSJØVANNET DEKKET AV ALGER OG VASSPEST

Etter den voldsomme vasspest-oppblomstringen i 2011 var planten nesten usynlig i 2012. Deretter har den gradvis bygd seg opp og i 2014 begynte mengdene igjen å bli betydelige. Veksten har tiltatt ytterligere i 2015. Typisk for 2014 og 2015 er at det oppå vasspesten har lagt seg tykke matter med alger.

TEKST TORE NESBAKKEN – FOTO LEIF-DAN BIRKEMOE

Store deler av vannoverflaten dekket av algevekst.

Allerede på våren kunne man i år se de første tegn til algeoppblomstring. Utover sommeren tiltok det dramatisk. Da veksten nådde klimaks i juli-august var nesten hele den sørlige delen av vannet dekket av alger, åpent vann var unntaket snarere enn regelen. Vasspesten var der også, men mest under vannoverflaten og skjult under algelaget. Etter hvert som veksten tiltok, inntok mange kommentarer og bekymringsmeldinger fra folk som besøkte vannet. Fy, dette ser ikke pent ut! Vil vannet gro igjen? Vil dette forårsake oksygenmangel og resultere i fiskedød? Må vi forvente at vannet vil komme til se slik ut i årene framover? Det er ikke mulig å gi noen sikre svar, men Østensjøvannet har opplevd slike situasjoner før og overlever nok dette også.

Tar man seg tid, har ikke algemattene vært uten ”underholdningsverdi”. 2015 var året da linerla kunne gå på vannet, dvs. på de tykke algemattene. Her har de trippet rundt, forsynt seg med insekter og levd glade dager. Så tykt har algelaget vært at selv større fugler som sivhøne og til og med kråke har kunnet bevege seg rundt oppe på mattene.

Allerede på våren kunne man i år se de første tegn til algeoppblomstring. Utover sommeren tiltok det dramatisk. Slik så det ut 26. juni 2015 i den sørlige delen av Østensjøvannet. Mot høsten avtok forekomsten av alger og vasspest.

Hva slags alger er det vi finner?

Å bestemme alger er ikke noe for amatører. I samarbeid med Vann- og avløpsetaten har Østensjøvannets Venner derfor fått tatt prøver som er blitt analysert av LIMNO-CONSULT ved Øivind Løvstad. Både i 2014 og 2015 ble grønnalger av slektene *Spirogyra* og *Oedogonium* og gulgrønnalgen *Tribonema* påvist. Alle er kjente fra næringsrike innsjøer og er indikatorer på eutrofiering. I år ble det også påvist jordlukt i algemattene, noe som skyldtes vekst av blågrønnbakterien *Oscillatoria limosa*.

Hva vil skje til neste år?

På ettersommeren og høsten har området dekket av alger blitt mindre, særlig etter de nedbørs-rike periodene i begynnelsen av september. Betyr dette at toppen er passert og at det vil være mindre vekst neste år? Det vet vi ikke. Det kan bety at klimaks er nådd og at vi neste år opplever en sommer uten vasspest og alger, men det kan også være at de lokale forhold har vært ugunstige for vasspesten/algene på ettersommeren, men at de kommer tilbake for fullt allerede neste vår.

Hva kan gjøres for å stoppe vekst av alger og vasspest?

Kan vi bli helt kvitt alger og vasspest fra Østensjøvannet? Svaret på dette spørsmålet er nok NEI. Som nevnt er de påviste alger karakterarter i næringsrike vann. Det samme gjelder vasspest, og Østensjøvannet er og vil forbli næringsrikt. Dette betyr ikke at det er umulig å gjøre noe for å begrense problemet. I 2011 gjennomførte Østensjøvannets Venner et lite ”pilotprosjekt”, hvor vi med meget enkle mekaniske hjelpemidler høstet vasspest opp fra vannet. Teoretisk kan dette gjøres i stor skala. I og med at vasspest og alger binder opp store mengder næringsstoffer (nitrogen, fosfor, mineraler og energi), vil slik høsting bidra til at næringsinnholdet i vannet reduseres og på sikt resultere i forbedret vannkvalitet. Hos Fylkesmannen (FM) er det nå ansatt en person med spesielt ansvar for vasspest. Bymiljøetaten har signalisert at de vil initiere samarbeid med FM om dette. Østensjøvannets Venner vil følge dette tett opp og gjøre hva vi kan for at et slikt samarbeid etableres og gir resultater.

LANDBRUK I OSLO

Tradisjonelt landbruk i det åpne kulturlandskapet, slik har vært i lang tid, og bør fortsette. Bildet er tatt på jorden til Østensjø gård 19.08.2015.

OSLOS FØRSTE LANDBRUKSMELDING – hvor er Østensjøområdet Miljøpark?

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel ga i 2013 Bymiljøetaten i oppdrag å lage et faglig grunnlag til byrådssak med arbeidstittel «Landbruk i byen». Dette er Oslos første landbruksmelding, som foreslås å gjelde for en fireårsperiode, med påfølgende revidering hvert fjerde år. Dokumentet, som er markert som utkast, skal være et mål/strategi-dokument, heter det i meldingens innledning. Men om landbruk i områdene rundt Østensjøvannet er meldingen stort sett taus.

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Urbant og bynært landbruk

Landbruk inkluderer jordbruk, husdyrhold og skogbruk. Det skilles mellom det urbane som foregår i byggesonen og bynære som foregår i marka (inkludert Maridalen, Sørkedalen og Bygdøy). Det urbane og det bynære supplerer hverandre. Det urbane gir grønn glede, rekreasjon og mat i byen. Det bynære er et utstillingsvindu for landbruket i hele landet, der vi kan se og lære om tradisjonelt landbruk, bruke det åpne kulturlandskapet til rekreasjon og besøke gårder med dyr, heter det.

Hva med Abildsø og Østensjøgårdene?

Hva med Abildsø og Østensjøgårdene? De er knapt nevnt. Pr. definisjon er gårdsdriften urban, men faller inn i samme kategori

som Bygdøy og er da bynært sammen med gårdene i Marka, Maridalen og Sørkedalen. Det som sies om Abildsø gård er at de driver med arbeidstrening på ulike måter gjennom det gården har å tilby, for eksempel eplesaftproduksjon fra egen hage, og bruk av et sagbruk til nedfelte trær. Skolegård er ikke nevnt, et sentralt tilbud til skolene i Oslo. Forholdene ligger til rette for ytterligere satsing, ikke minst ved bruk av den nye driftsbygningen. Her burde det derfor være plass for mer visjonær tenkning innenfor de rammer som gjelder for en gård som er vernet etter kulturminneloven.

Jordene rundt Østensjøvannet

Under avsnittet om kulturlandskap leser vi: «Av landskap som ikke har vernestatus, men skjøtselsplan og engasjerte naboer kan

nevnes Hestejordene på Rødtvet, jordene rundt Østensjøvannet og dalbunnen i Sørkedalen. Beiting er viktig for å opprettholde kulturlandskapet, i Oslo beites det blant annet på Kongsgården på Bygdøy, på Bogstad gård i Sørkedalen, på markaplassene på Finnerud og Svartorseter, på Nordre Lindeberg gård i Groruddalen, på Hovedøya og på Haraløkka på Bøler. Beitepatruljen i Oslo og Akershus jobber for å hindre gjengroing av kulturlandskapet og tilbyr beiting med hest, ku og sau». At Østensjøvannets Venner har skjøttet Østensjøområdet miljøpark i flere år med dugnadsinnsats og beitedyr – dette i samarbeid med Beitepatruljen – er ikke nevnt.

Skjøtselsplan og hensynssoner

Jordene rundt Østensjøvannet er vernet etter kulturminneloven og er en integrert del av miljøparken med egen skjøtselsplan. Naturreservatet har jordene som en hensynssone, særlig for det sårbare fuglelivet. Derfor må jordbrukslandskapet bestå som et rolig verneområde med tradisjonelt landbruk med beiter, eng og åker.

Vi skulle gjerne ha sett at Østensjøområdet Miljøpark hadde vært nevnt med de kvaliteter og hensyn som begrenser bruken av området til andre jordbruksformål. Når vi ser omfanget av jordbruksarealer i Oslo er det ingen steder i byggesonen som har større arealer enn Abildsø- og Østensjøjordene. På gårdene finner vi hest, sau (sommer), geit, høns, honningbier og storfe (sommer). Bakkehavn sør i miljøparken er ikke markert som beiteområde til tross for flere år med sommerbeite for sau. Vi kunne ønsket oss litt mer visjonær tenkning i en strategiplan for landbruk i Oslo med de begrensninger miljøparken setter til landbruksdrift.

Villbier/humler og honningbier

Bier nevnes også og planen kommer her med noen fornuftige og gode tiltak: «På grunn av konkurranse mellom villbier/humler og honningbier kan imidlertid honningbier ha en negativ effekt på artsrikdom i tilknytning til engmiljøer. Oslo kommune planlegger derfor å utarbeide kart som angir soner der det anbefales at kuber for honningbier ikke bør plasseres».

Parsellhager, skolehager og balkongkasser

Det som fremheves er dyrkingen i parsellhager, skolehager, i balkongkasser, bakgårder og på grønne tak. Et Oslo-kart med markering av de 21 parsellhager i byen viser at i vårt nærområde er Eterjordet og Manglerudjordet (tidligere skolehage) de eneste parsellhagene. Av skolehager er Rustad, Østensjø og Høyenhall registrert.

GRØNN by

Oslo har en ambisjon om å være en verdensledende miljøby. Landbruk kan bidra til dette. Et av hovedmålene under GRØNN by, er å *Styrke Oslos blågrønne preg* og *Byens blågrønne struktur skal videreutvikles*. Det kan ikke sies bedre, men dette er allerede vedtatt.

Det skal være god tilgang til grøntområder og anlegg for idrett,

rekreasjon og fysisk aktivitet. Urbane dyrkingsprosjekter bidrar til den sammenhengende grønnstrukturen, og gir Oslos innbyggere mer varierte omgivelser, heter det i planen og legger til at mange foretrekker dyrking som rekreasjon. Østensjøområdet Miljøpark har rikelig med arealer avsatt til disse formålene. Brukerpresset er allerede meget stort. Bruken av dagens jordbruksarealer må sees i sammenheng med Miljøparken for øvrig og forholdene må legges til rette for å unngå økt slitasje.

Lite visjonært

Det er et prisverdig tiltak å fremme en landbruksmelding for Oslo. Vi får håpe at det endelige dokument blir mer visjonært og forankret i vernebestemmelsene for Østensjøområdet Miljøpark. Balanseringen mellom landbruk, matkultur, rekreasjon og ønske om biologisk mangfold rundt Østensjøvannet er en utfordring som må tas på alvor.

Abildsø gård har bl.a. høner som går fritt på tunet. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 07.05.2012.

Det som sies i landbruksmeldingen om Abildsø gård er at de driver med arbeidstrening på ulike måter gjennom det gården har å tilby, for eksempel eplesaftproduksjon fra egen hage. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 24.09.2013.

ERFARINGER MED NY DAMLUKE

Damluken er plassert i den mørke trekonstruksjonen i vannets nordvestre hjørne og kan styres fra Vann- og avløpsetatens kontorer.
Foto: Amund Kveim, 21.04.2015.

NY DAMLUKE - ENDELIG STYRING AV VANNSTANDEN I ØSTENSJØVANNET

Vannstanden har siden 1960-tallet vært kunstig regulert, men løsningen har fungert dårlig. Nå er nytt moderne vannreguleringssystem installert.

AV AMUND KVEIM

Det gamle systemet var, foruten et normalt overløp, et mekanisk hevertsystem som raskt tømte store vannmengder ned i tunnelen som er utsprengt i fjellet ned mot Alna. Dette innebar rask vannstandsøkning, noe som trolig har vært en medvirkende årsak til at øyer, bredde og våtmark er blitt kraftig erodert i løpet av de siste 50 årene. Luftfoto viser at over halvparten av våtmarkene i vannets sørlige halvdel nå er forsvunnet. Videre har det vært et problem at inntaksluken lett ble tettet igjen av vasspest og annet plantemateriale. Systemet hadde også den svakhet at man ikke manuelt kunne starte eller stanse uttappingen, og vi har opplevd både utilsiktet flom og uttapping av vannet.

Det nye systemet ble etablert i løpet av vinteren 2014-15 og har en elektronisk styrt damluke og en fangrist som holder igjen planterester m.m. Dette er plassert i den mørke trekonstruksjonen i vannets nordvestre hjørne og kan styres fra Vann- og avløpsetatens kontorer. Arbeidet ble avsluttet i forbindelse med hekkesesongen og etterarbeid med bl.a. anleggsvei og riggtomt gjenopptatt denne høsten.

Erfaringer så langt.

En målsetting med det nye systemet er, i tillegg til å begrense erosjon, å legge til rette for fugl som hekker i vannkanten.

Tidligere opplevde fugl at reirene ble oversvømt og at hekkingen mislyktes. Nå kan man holde vannstanden stabil i denne kritiske perioden. Resten av året er det mulig å legge inn flomperioder slik at ikke våtmarkene gror igjen.

Trass i noen episoder ser det ut til at systemet teknisk sett fungerer som forutsatt. Det er imidlertid fortsatt nødvendig å prøve ut hva slags styring som er hensiktsmessig samlet sett. Her må man vurdere både hensynet til hekkende fugl, beitende krøtter på Bekkasinmyra, turveier som ligger lavt i terrenget, behovet for jevnlig flom over våtmarkene og forholdet til samlet vann-

føring i Alna gjennom Kværnerdalen. De svært kraftige nedbørsperiodene vi har hatt i år viste at anlegget tåler store vannmengder, men også at rutinemessig rensing av fangristen er helt nødvendig. Problemet er jo at når det er store nedbørsmengder i Østensjøvannets nedbørsfelt så er det som regel det i resten av byen også, og etatens folk er opptatt med å begrense skade andre steder.

Mye taler vel for at vi i årene som kommer fortsatt vil oppleve ekstremnedbør, og vi ønsker oss større vanngjennomstrømning i Østensjøvannet. Nå er vi i hvert fall i stand til å takle det, til glede både for natur og mennesker.

TJENESTEFOLKENES BOLIG – DALESTUEN UNDER ØSTENSJØ GÅRD

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Omtrent ved Østensjøveien 150 lå det til begynnelsen av 1960-tallet et lite hus som gikk under navnet Dalestuen. Stuen ble da revet (kontrollert nedbrent) i forbindelse med utvidelse av Østensjøveien.

Huset ble trolig bygget rundt 1865 som bolig for tjenestefolk på Østensjø gård. I 1875 bodde svensken Lars Andersen (1821-1895) og kona Anne, samt datteren Elisa (f.1861) i huset. På denne tiden ble stedet omtalt som plassen Dalen under Østensjø. Lars Andersen bodde der frem til sin død i 1895. Trolig ble huset benyttet til å innlosjere tjenestefolk eller dagarbeidere inntil Ole Pedersen (1853-1921) og hans kone Anne Dorthea f. Kristiansdatter (1851-1921) flyttet hit fra plassen Holtet under Østensjø gård som lå rett nord for Haraløkka idrettsanlegg, bygget på den gjenfylte dammen Holteputten også kalt Bølerkulpen eller Bølerputten.

Mye taler for at Pedersens flyttet til Dalestuen en gang mellom 1910 og 1916 fordi paret i 1910 står oppført i folketellingen med bosted Holtet, men i Valgmannntall Oppsal 1916 med bosted Dalestuen. Ole Pedersen må ha bodd noen år i Dalestuen allerede i 1918 fordi det på hans fortjenestemedalje fra Norges Vel etter 42 års tjeneste på Østensjø gård i 1918 er inngravert Ole Pedersen Dalestuen. Det var den gang ikke uvanlig å knytte gårds- eller plassnavnet til familienavnet. Da han bodde på Holtet gikk han under navnet Ole Pedersen Holtet.

Dalestuen ble fortsatt benyttet av tjenestefolk på Østensjø gård etter Pedersens bortgang. Søren og Marie Thorstensen var trolig de siste tjenestefolkene som bodde i Dalestuen. Marie døde først og Søren bodde her alene de siste år av sitt liv.

Dalestuen lå ved Østensjøveien 150 helt til begynnelsen av 1960-tallet da veien ble utvidet og huset kontrollert brent ned. Vi ser Østensjøvannet og Tallbergåsen med Manglerudskogen på den andre siden. Kunstnerens signatur er Eikri og det kan da være Einar Alfred Eikri, oppført i Norsk Kunstnerleksikon. Kilde: Østensjø lokalhistoriske bilder nr. B20130123. Foto av maleriet: Marit Hagen.

Kilder:

- Folketellingen 1875, 1900 og 1910. Samtale med etterkommere til Ole Pedersen.
- Samtale med Anne Margrethe Møkleby (1920-2007) i mai 2002, Østensjø gård.
- Litteratur: Holtet – en glemt husmannsplass, Cathrine Senje, Sothøna nr. 26 2003, s. 18.

HAFSLUND HØYSPENTKABEL

Høyspentkabelen ble lagt i turveitraseen. Her inn fra rundkjøringen Haakon Tveters vei/Østensjøveien.
Foto: Leif-Dan Birkemoe, 18.09.2015.

GRAVING I MILJØPARKEN. HØYSPENTKABLER FORNYET

*Den gamle høyspentkabelen fra trafoen i Plogveien til Oppsal er nå oppgradert.
Dessverre betød dette anleggsarbeid i miljøparken.*

AV AMUND KVEIM

Hafslund Netts gamle høyspentkabel har skapt problemer over lengre tid. Kabelen benyttet olje under trykk som kjølemedium og det var gjentagende oljeutslipp i miljøparkens nordende. Denne er nå skiftet ut, men den gamle kabelen er bare delvis fjernet. Dette skyldes at man har valgt bare å fjerne gammel kabel på de strekningene der ny kabel skal legges i den gamle grøften. Av hensyn til naturkvaliteter har man i større grad enn tidligere valgt å følge turveien fremfor å grave i naturområdene.

Gammel kabel blir altså liggende igjen i bakken i deler av vårt område. Dette er selvfølgelig uheldig og vil representere mulig forurensning i årene som kommer. Heldigvis har man muligheten til å tappe ut og fjerne kjoleoljen på laveste punkt i terrenget, slik at de fremtidige skadevirkningene blir minst mulig.

Erfaringsene fra dette arbeidet er at vi i fremtiden må unngå at infrastruktur blir lagt gjennom Østensjøområdet miljøpark. Videre må det være en tett oppfølging fra kommunens side slik at ikke tiltakshaver og utførende entreprenør gjør noe annet enn det de har fått tillatelse til og at nødvendige etterarbeider blir gjennomført. I dette tilfellet var det særlig viktig at man var nøye med ikke å bruke forurensede fyllmasser som kan spre fremmede arter og at man tok hensyn til Østensjøbekken. Riggplassen vest for rundkjøringen ble ulovlig etablert og Bymiljøetaten har nå ansvaret for å kontrollere at området blir sanert for asfalt og annen forurensning, og tilsådd med stedegne plantearter.

Dessverre viser det seg at det var produksjonsfeil i fiberkabelen som ligger sammen med selve strømkabelen. Dette innebærer trolig at hele strekket fra Manglerud skole til Østensjøbekken må graves opp på nytt neste år.

KVALITETSSTEMPEL TIL PARKER OG GRØNNE OMRÅDER:

Fra venstre: Kristin Sandaker, leder i Østensjø bydelsutvalg, representant for dommerkomiteen Maria Fall, kulturbyråd Hallstein Bjercke med tildelingens dokumentasjon utformet som et diplom, Amund Kveim, leder i Østensjøvannets Venner (ØVV) og Finn Arnt Gulbrandsen, nestleder og leder av skjøtselsgruppen i ØVV. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 06.09.2015.

UTMERKELSEN NORDIC GREEN SPACE AWARD 2015 TILDELT ØSTENSJØVANNET

På Østensjødagen 2015 ble utmerkelsen *Nordic Green Space Award* tildelt Østensjøområdet Miljøpark. Utmerkelsen er et nordisk

kvalitetsmerke innenfor grønne områder. Kulturbyråd Hallstein Bjercke mottok utmerkelsen på vegne av Oslo kommune.

Representant for dommerkomiteen Maria Fall, fra Faglig utviklingssenter for grøntanleggssektoren (FAGUS), begrunnet tildelingen av utmerkelsen til Østensjøområdet Miljøpark med at den nordiske dommergruppen hadde notert seg områdets mange kvaliteter. Området gir bydelen en opplevelsesmulighet av mangfoldig natur og kultur, som er unikt for en raskt voksende storby. Mer om Nordic Green Space Award finner du her: www.nordic-greenspaceaward.com

MITT ØSTENSJØVANN

«DET ER DET SAMME HVOR I VERDEN JEG BOR, BARE JEG HAR UTSIKT OVER ØSTENSJØVANNET»

Ørnulf Pedersen kan trygt regnes med blant «urfolket» ved Østensjøvannet. Denne «stammen» er ikke lenger i flertall, men har desto mer å se tilbake på. Fra den gang vannet ga attåtning for is-skjærere, matauke for mennesker og dyr, og ikke minst, som tumleplass for barn.

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

– Jeg har jo siden 1935 bodd med utsikt over Østensjøvannet, og pleier for spøk å si: «Det er det samme hvor i verden jeg bor, bare jeg har utsikt over Østensjøvannet».

Og hva kan du minnes?

Is-skjæring

– De første glimtene av hukommelse fra Østensjøvannet er is-skjæring om vinteren. Alfred Kroken og de andre gårdsguttene på «Skappelgården» skar for hånd store isblokker, dro dem opp på kjelker og kjørte dem med hest opp til bondegården og la dem i store sagflishauger slik at de holdt seg til langt ut over våren og sommeren. Bestemor hadde melkebutikk på Galgeberg og fikk is fra Søndre Skøyen Hovedgård.

Øste opp død fisk

– Så minnes jeg en sprengkald vinter med tykk is og lite surstoff for fiskene, slik at de fløt døde i store mengder ut i Østensjøbekken. Da sto «Kroken», eller «slakteren» som vi også kalte ham, med hest og kjerre og øste opp død fisk til for for grisene.

Gjeddene

– Jeg husker at før krigen fikk far låne båt av ingeniør Rønning og fisket gjedde. Og det var ingen smågjedder. De kunne rekke ham helt til hofta. Så store var også gjeddene, at onkel med vadestøvler, på vårparten skøyt med gevær etter gjedde i sivkanten.

Drømmelekeplass

– Selv hadde jeg en venn i Østensjøveien 116. Vi snørte på oss skøytene hos ham og gikk på Godliabekken ned til vannet for å spille bandy helt til det ble bekmørkt. Sammen med denne vennen bygde jeg en kajakk, og med den padlet vi og seilet hele sommeren rundt om på vannet. Det var en drømmelekeplass.

Isracene

Så begynner bildene å bli klarere. – Jeg husker godt isracene rundt 1960-tallet, og de store lastebilene som måkte baner for bandykamper, fortsetter Ørnulf.

Blålys og bypass

– Jeg trente mye på sykkel, og turene startet vanligvis sørover langs vannet. I 1994 sa det plutselig stopp etter noen hundre meter. Jeg satte meg ned på en benk og fikk etter hvert karret meg hjem. Det ble blålys og bypass. Vel hjemme dro kona meg ut to ganger om dagen, og vi gikk 1 km til ei bjørk der Bekkasinmyra ligger. Jeg er sikker på at denne oppbyggingen har hatt enormt mye å si for at helsa, over 20 år etter, er rimelig god. Hver gang jeg passerer bjørka og benken tenker på hvor heldig jeg har vært, og hvor takknemlig jeg kan være for å bo rett ved denne perlen av et naturreservat.

Idrettsforeningen Frøy

I idrett er Ørnulf først og fremst knyttet til sykkel. Administrativt har han innehatt alle styreverv inklusive formannsvervet og æres-

Ørnulf Pedersen på el-sykkel rundt Østensjøvannet, en nesten daglig øvelse. For anledningen iført drakt fra Idrettsforeningen Frøy. Det er både naturopplevelse og trening. På Youtube har han lagt ut en innbydende video han har kalt «Østensjøvannet rundt». Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 29.08.2015.

medlemskap i Idrettsforeningen Frøy stiftet i 1928, styremedlem i Norges Cykleforbund og Oslo Cyklekrets og vært krets- og forbundsdommer og dommerinstruktør. Det er ikke få sykkelritt Ørnulf har vært med å arrangere. Den Store Styrkeprøven Trondheim – Oslo har han fullført 13 ganger. Leder for starten i Trondheim og leder for sekretariatet i Oslo og Trondheim kan han også notere seg. Men også lokale ritt har han vært med på å arrangere – slik som Østensjø rundt. Der både Østensjøveien og Enebakkveien var del av rittet. Men det var den gang biltrafikken var mindre.

«Bombemannen»

En hendelse i august i fjor skaffet Ørnulf plass i mediebildet, som «bombemannen» da terrortrusselen mot Norge var på sitt mest intense under Norway Cup i 2014. På sin elektriske sykkel la Ørnulf ut på tur fra sin bolig ved Østensjøvannet. Batteriet hadde Ørnulf bestilt fra Kina som han selv hadde festet med sølvtiep, bak på sykkelens bagasjebrett. Og gjort alle koblinger med ledninger til sykkelens kraftoverføring.

Sølvtiep og ledninger

Målet var Ekebergsletta. Da var det en vokter som meldte ifra om noe skummelt, en syklist med noe sølvtiep og ledninger bak på bagasjebrettet. Politiet var i fullt beredskap og tok alle meldinger

på største alvor. Ørnulf forteller at da han parkerte sykkel utenfor KFUM-hallen oppdaget han plutselig syv bevæpnede politimenn bak seg.

– Jeg var så dum at jeg stakk henda i været, som en spøk, forklarte han.

Ørnulf forteller at flere av politimennene først skvatt til og tok hendene ned mot hylstrene sine, men at de relativt raskt skjønte at jeg ikke ville dem noe vondt. «Etter å ha sjekket førerkortet forklarte en kvinnelig politibetjent at hun måtte endre rapporten, fordi hun hadde skrevet at det var en mistenkelig mann i 50-årene som muligens hadde en bombe på bagasjebrettet», skrev Ørnulf i et innlegg på sin Facebook-konto.

Som den spøkefugl han er, la Ørnulf ut innslaget om hendelsen fra NRKs Østlandssending på Youtube der han intervjues på en tur langs Østensjøvannet med «bomben» på bagasjebrettet.

– Se gjerne Youtube og søk på Ørnulf Pedersen, kommenterer Ørnulf med et skøyeraktig smil.

Men Ørnulf legger gjerne ut på lengre turer, sist langs Rallarveien i september, da med ekstrabatteri på bagasjebrettet.

DUGNADSGJENGEN SØRGER FOR EN TRIVELIGERE MILJØPARK

AV FINN A. GULBRANDSEN

Dugnadsgjengen til Østensjøvannets Venner har siden forrige rapport utført bortkjøring av kvist fra Bakkehavn og Bakkehavntoppen, utført vår- og høstslått på Bakkehavntoppen inkludert bortkjøring av gress, klargjort beitet på Bekkasinmyra, fjernet lupiner på Bakkehavntoppen, bistått med fjerning av kanadagullris

ved Eterveien parsellhagelag og jordet ved trafostasjonen i Plogveien, laget precut til fuglekasser på Østensjødagen, hjulpet til på Østensjødagen og ”Åpen dag” med snekring av flaggermuskasser.

Gjengen har også ryddet på lageret til Østensjøvannets Venner og systematisert redskap i eget lager. Pr. utgangen av november er det nedlagt 1750 dugnadstimer for å gi biomangfoldet bedre livsvilkår i miljøparken. Dette medfører også et mer skjøttet Østensjø-område. Takk til ”Dugnadsgjengen” for vel utført arbeid!

Høstslått på Bakkehavntoppen 8. september 2015. Foto: Finn A. Gulbrandsen.

På jordet vest for Abildsø gård lå de hvite rundballene eller de såkalte «traktoreggene» etter at pakkemaskinen var ferdig med «verpingen». Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 28.08.2015.

GRESS, FRØ OG HALM

Timotei ble i år dyrket både på Østensjø- og Abildsø-jordene, men til noe forskjellig formål.

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

På Østensjøjordene ble første slått gjennomført i begynnelsen av juli. Da slo man det grønne gresset før det var blitt lange aks. Deretter ble gresset pakket i rundballer, også kjent som høyballer eller «traktoregg» som det populært kalles, der de hvite «eggene verpes» fra pakkemaskinen som slipper «eggene» ut over jordet. Plasten er hvit for å reflektere mest mulig av innstrålingen gjennom sommeren, slik at gresset blir god vintermat for drøvtyggere og hest.

Pløying på Østensjøjordene tiltrekker seg måker. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 19.08.2015

Vanligvis er det to slått når formålet er gress til fôr. I år ble det ingen etterslått i august, jorda var ikke god nok til det. Etter fem år med timotei på jordene ned mot Østensjøvannet uten pløying, ble det i august tilført gjødsel i form av slam fra renseanlegget Veas. Lukten var merkbar i vid omkrets. Deretter ble det pløyd, harvet og sådd, også denne gang, timotei, kunne forpakteren Harald Killingmo fortelle.

På Abildsø var det også timotei som ble dyrket. Men her ventet man med slåttonna til frøene var klare til høsting midt i august. Stråene eller halmen uten frø ble pakket i rundballer. «Traktoreggene» lå også her spredd utover jordene. Halmen har liten næringsverdi, men betydning som jordforbedringsmiddel, strø for dyr, CO2 nøytralt brensel og bioetanol som CO₂-nøytralt drivstoff for biler, er anvendelsesområder som nevnes i Wikipedia.

Timoteifrøene har tradisjonelt vært den viktigste enggressarten med sine mange dyrkings- og kvalitetsmessige fordeler. Forpakter på Abildsø er Arnt Myrvoll fra Maridalen.

Med forskjellig fargemønster og noen med horn, utgjør spælsauen et fargerikt innslag. På Bakkehavn så de ut til å trives. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 06.09.2015.

ET SPESIELT BEITEÅR

Av forskjellige årsaker ble årets beitesesong både på Bakkehavn og Bekkasinmyra sterkt forkortet. På Bakkehavn var problemet sykdom hos de sauene som opprinnelig var ment å skulle ta beitet i bruk. På Bekkasinmyra var det for lite gress til å fø de 4 dyrene som opprinnelig ble satt ut og de måtte derfor flyttes til andre beiter for en periode. Vi håper at 2015 var et unntaksår og at alt er tilbake til det normale neste år.

AV TORE NESBAKKEN

Dexter på Bekkasinmyra

Allerede 14. mai var 2 voksne kyr, Hanna og Hedda, og 2 kalver, Josefine og Krise, på plass. De tilhører den for Norge svært sjeldne rasen Dexter, en rase med opprinnelse i sørvestre Irland. Dette er en småvokst rase, gjennomsnittlig vekt for en ku er omkring 300 kg og skulderhøyden er 90-110 cm. Dyrene kom fra gården Søndre Oppegård i Svartskog og ble utplassert av Johan Ellingsen fra Beitepatruljen og eieren Hilde Hammer Aukrust.

Etter ca. en måned måtte dyrene hentes tilbake 16. juni da det var for lite gress til fortsatt beiting. Først 31. august var to av dyrene, Hedda og Josefine, tilbake. De fikk en våt start på sitt nye opphold, voldsomme nedbørmengder og forhøyet vannstand første uken i september gjorde at store deler av beitet nesten ble oversvømt. Hedda og Josefine fikk deretter en drøy måned på beitet, i første del av oktober ble de hentet hjem til Oppegård.

Norsk spælsau på Bakkehavn

For å hindre spredning av smittsomme sykdommer er det strenge regler for transport av sauer over fylkesgrensene. I år ble det konstatert sykdom i besetningen hos vår faste ”leverandør” Lise Hartvigsen i Nittedal. Dermed ingen veterinærattest og ingen sauer herfra til Bakkehavn. Utover sommeren ble det tydelig at sauene har rukket å bli et kjent og kjært innslag i nabolaget.

Utallige henvendelser og spørsmål av typen: *Hvor blir det av sauene i år?* Så, 31. juli – to måneder senere enn normalt – ankom endelig 5 søyer og 6 lam av den gamle rasen norsk spælsau, og den åttende beitesesongen var i gang. Sauene kom fra Søndre Oppegård, altså samme gård som har levert kyrne til Bekkasinmyra.

Med forskjellig fargemønster og noen med horn, utgjør spælsauen et fargerikt innslag. Tar man seg tid til å studere oppførselen, ser man også at spælsauen har de opprinnelige instinkter i behold på en helt annet måte enn den moderne norske sauerasen. Mens de sistnevnte rusler tilfeldig rundt og er særdeles tillitsfulle, er spælsauen hele tiden på vakt. De beveger seg alltid i samlet flokk og kommer noen inn på beitet kommer de ikke løpende mot deg i håp om en godbit. Tvert i mot, de følger intenst med og er klare til å ”stikke av” om de tolker inntrengeren til å representere en trussel.

Årets avvik fra ”normalen”, viser at vi er svært følsomme for uforutsette hendelser og omstendigheter. Generelt må vi få bedre struktur på samarbeidet med Beitepatruljen slik at reserve-løsninger er på plass om de opprinnelige planer ikke lar seg gjennomføre. Tiltak på Bekkasinmyra for å bedre tilgjengeligheten på gress, må også vurderes. Vi jobber for å ha dette på plass til sesongen 2016.

Østensjøveien går langs vannets østlige bredde. Forurensende biltrafikk regnes som den største lokale trusselen mot Østensjøvannets biologiske mangfold. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Foto: 27.04.2014.

TRAFIKKPLANEN I BYDEL ØSTENSJØ

Trafikkplanen i Bydel Østensjø 2015 er et prisverdig tiltak. Planen gjennomgår systematisk trafikksituasjonen i hele bydelen. Det sies rett ut at Østensjøvannet er bydelens viktigste identitetsmerke og bydelsutvalget oppfordrer bydelens innbyggere til å bli medlemmer av Østensjøvannets Venner.

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Gjennomgangs- og lokaltrafikken

ØVV er opptatt av både gjennomgangstrafikken og lokaltrafikken ved og til vannet. Gjennomgangstrafikken utgjør den største belastning av området og dermed må søkelyset rettes mot der bilen starter og der den ender. Dermed er også bomstasjonenes plassering avgjørende for trafikken. Bomstasjonen ved Abildsø er plassert slik at mange reiser gjennom lokalveier som Enebakkveien og Østensjøveien for å unngå bomavgift. Kø på hovedveiene vil gi bilister et ekstra påskudd til å velge lokalveier ved gjennomkjøring og dermed forsterke problematikken rundt trafikksikkerhet, forurensning og støy. ØVVs innspill til Trafikkplanen var flytting av bomstasjonen ved Abildsø til oppsiden av Lambertseterbrua. Det

ble også foreslått ombygging av lyskryss til rundkjøring i Abildsø-krysset for å redusere rush-køene i området.

Økt trafikkvolum

Bydelsutvalget trekker frem et nærliggende eksempel på manglende samordning ved den planlagte utbyggingen av Gjersrud-Stensrud, Oslos siste store ubebygde område. Det planlegges å bygge opp til 10 000 nye boliger. 5000 av disse kan ved dagens planlegging ferdigstilles uten at det i forkant blir etablert T-banelinje. Utbyggingsområdet ligger i Bydel Søndre Nordstrand, men vil påvirke Bydel Østensjø gjennom økt trafikkvolum på gjennomfartsårene til og fra Oslo. E6 og Ring 3 har allerede nådd sin kapasitetsgrense.

Utbedre sikkerheten langs risikostrekninger, som her i Østensjøveien, er et prioritert forslag.
Foto: Leif-Dan Birkemoe, 23.03.2014.

Iverksette 30-sone rundt alle skoler. Ved Østensjø skole er det kommet lysregulering for overgang mot Skappels vei.
Foto: Leif-Dan Birkemoe, 01.08.2015.

Skullerud – et nærmest lukket område

Etter Oslo kommunes parkeringsnorm tillates det opptil 9 ganger så mange parkeringsplasser ved næringsbygg på Skullerud som ved Bryn med knutepunktstatus. Dette belønner bilbasert virksomhet i et område som ikke er egnet for dette. De skadelidende er bydelens beboere som opplever mer støy, forurensning og utrygghet i trafikken. Forbindelse fra Skullerud til E6 eksisterer ikke. For å komme ut på hovedveien må bilister kjøre om Ryen eller Abildsø.

Østensjøvannet

Trafikkplanen har en rekke forslag og synspunkter på hvordan trafikken skal avvikles på kort og lang sikt. Planen minner om at deler av området rundt Østensjøvannet er definert som naturreservat og miljøpark. Østensjøveien går langs vannets østlige bredde. Forurensende biltrafikk regnes som den største lokale trusselen mot Østensjøvannets biologiske mangfold. Trafikk på Østensjøveien som betjener Abildsø og Skullerud, kan med fordel kjøre dagens E6-trase dersom E6 legges i en ekstra lang Manglerudtunnel.

Det som ØVV også påpekte var bruk av mer miljøvennlige salttyper på veiene i Østensjøvannets nedbørsfelt og stopp i deponering av forurenset snø i miljøparken. Fresing av brøytekanter der forurenset masse kastes inn i naturområdene, særlig langs Østensjøveien fra broen i sør til Østensjø skole, må stoppes. Det siste har da også Trafikkplanen tatt opp på en overbevisende måte.

Korridor fra Østensjøvannet til Alnaelva

Trafikkplanen minner om opprettelse av en sammenhengende blågrønn korridor fra Østensjøvannet til Alnaelva. En slik forbindelse

er også vedtatt i bystyret (6.3.2013/under sak 62), noe også ØVV minnet om i innspillet. Gode gang- og sykkelforbindelser kan også gi økte andeler av syklende og gående, og dermed redusere biltrafikken i lokalområdene.

Løsninger og tiltak

Av forslag til løsninger og tiltak trekker Trafikkplanen opp bl.a. disse punktene:

- Utbedre sikkerheten langs risikostrekninger som Enebakkveien, General Ruges vei, Ytre Ringvei, Skullerudveien, Østmarkveien og Haakon Tveters vei. Opprette fartsdumper, fotgjengerfelt og overganger, samt redusere fartsgrenser der det er behov.
- Iverksette 30-sone rundt alle skoler, og markere dette tydelig med LED-skilt.
- Gjøre gjennomkjøring forbudt på visse strekninger. Oppsalveien bør stenges med bom.
- Flytte bomstasjonen fra dens nåværende plassering ved Abildsø for å redusere gjennomkjøring på lokalveier.
- Opprette direkte innkjørsel på E6 fra Skullerud for å redusere biltrafikken på General Ruges vei og Enebakkveien.
- Bygging av ekstra lang Manglerudtunnel med rampeløsninger.
- Utvikle jernbanenettet slik at det blir attraktivt å ta tog fra Søndre Nordstrand og en fremtidig Gjersrud-Stensrud utbygging, en bane som bør kunne forlenges etter behov.

Komitemedlemmene med Mads Jørgen Lindahl som leder har gjort et godt stykke arbeid for å belyse trafikksituasjonen og lagt frem en rekke gode forbedringsforslag på kort og lang sikt, ikke minst for Østensjøvannet.

TEMADAGER HØSTEN 2015

For å gi informasjon om Østensjøområdet Miljøpark arrangerte representanter for Østensjøvannets Venner såkalte «Temadager» høsten 2015, en fortsettelse fra vårens aktivitet. Telt ble satt opp ved fugleskjulet og bemannet med to-tre representanter fra foreningens styre. Av temaer som ble tatt opp i høst var vannfugler, trekkfugler, våtmarka som økosystem (våtmarksplanter) og naturtyper i miljøparken. Selvsagt var det anledning til å spørre om hva som helst i miljøparken. Og å tegne seg som medlem i foreningen!

Temadagen søndag 25. oktober var viet trekkfugler. Fra venstre Sigrun Antonsen, Paul Fekjær og Lise M. Johansen. Utdeling av fugleplakater, spesielt til barn, var et av tiltakene. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

BEDRE TURVEIER

Entreprenøren til Bymiljøetaten, Anlegg Service Øst AS, har gruset turveien på østsiden og delvis på vestsiden av Østensjøvannet, ved Østensjøbroen og langs østsiden av Bogerudmyra. Turveidekket ble jevnt og fint, behagelig å gå på til glede for de mange turgjengere.

Anleggsmaskinen på vei fra trebroen ved parkeringsplassen mot Østensjøvannet og Bogerudmyra. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 13.10.2015.

NATUR- OG KULTURKVALITETER I ØSTENSJØ- OMRÅDET MILJØPARK

TALLBERGET – MARKANT SKOGDEKT ÅS

TEKST **TOR ERIK BRANDRUD** FORSKER VED NORSK INSTITUTT FOR NATURFORSKNING OPPDATERT AV
FINN ARNT GULBRANDSEN VEDR. BEFARINGER ETTER 2007 OG RØDLISTA AV 2010. FOTO **LEIF-DAN BIRKEMOE**

Felt 6 på kart over Østensjøområdet Miljøpark. Naturtype: andre, viktige forekomster, hagemark (elementer av lågurtfuru-eikeskog og rik hasselskog).

Reguleringsstatus og lovverk

Spesialområde bevaring, - kulturlandskap og gravhauger. Lov om kulturminner § 4: Automatisk fredete kulturminner, Plan- og bygningsloven § 25.6: Spesialområde med formål bevaring.

Beliggenhet, naturgrunnlag, historie og inngrep

Tallberget er en markant, skogdekt ås, som sammen med Tallbergåsen utgjør et viktig landskapstrekk i Østensjøområdet Miljøpark (Ottestad 1995). Området avgrenses av Manglerud videregående skole i nord, gangveien rundt Østensjøvannet i øst, gangveien fra Plogveien, en trafostasjon og jordene tilknyttet Abildsø gård i sør, samt bebyggelsen i Plogveien mot vest. Selve ryggen har vekslinger mellom oppstikkende grunnfjellsberg og flater med et tynt lag av rike, marine sedimenter.

En oldtidsvei går over Tallberget. Et gravfelt fra jernalderen med fem hauger, som ligger øverst ved veien, minner om lang menneskelig aktivitet i området. Den største gravhaugen måler hele 16 meter i diameter. De andre er vesentlig mindre, mellom 6 -10 meter i diameter og om lag 1 meter høye. Haugene er plyndret og det er uvisst hva som er bevart inne i dem. Trolig er haugene anlagt i eldre jernalder, omkring Kristi fødsel. Antakelig ble området benyttet til beiting og plukkhogst i tidligere tider. Men de siste tiår har området vært lite påvirket.

Vegetasjon og planteliv

Selve ryggen er preget av en middels rik furuskog med relativt store, grove furuer og en del innslag av yngre sommereik, osp og hasselkratt. En grov, eldre eik er observert. Det er også en del oppslag av rogn og osp i busksjiktet. Vegetasjonsmessig er dette en mosaikk mellom rikere lågurtfuru-eikeskog og fattigere blåbærsmyledominert bærlyngskog. Lågurtpartier finnes der det er litt løsmasser og hasselkratt. Disse er preget av tepper med lilje-

konvall, samt et spredt innslag av lågurter som jordbær, skogfiol og knollerteknapp. Rognasal finnes også. Norge har et spesielt, internasjonalt forvaltningsansvar i forhold til denne arten.

På knauser og skrenter i øst er det fattig røsslyngfuruskog, men noen knauser/hyller er rikere og mer sørbergspreget, med bl.a. liljekonvall, kantkonvall og bakkestjerne. Et skrått søkk i nordøst

har hassel-selje-granskog av samme type som i Tallbergåsen. Sør for dette er det en del høye bergvegger ned mot gangveien rundt Østensjøvannet.

Under bergveggene er det tilløp til rasmark med en del stein og blokker. Her vokser grov hegg og hassel (lite jord, lite vegetasjon), og elementer av gråor-heggeskog. Under et lavt sørberg helt i sør-øst er det en rik hasselskog på skredjord og marine sedimenter. Denne er i sør avgrenset av den østvestgående gangveien mot trafo-stasjonen og Manglerud. Sør for denne veien fortsetter et liknende, større parti med rik hasselskog som tilhører en annen lokalitet.

Det er lite død ved i området, bortsett fra litt mellom gangveien og bergveggen, samt generelt en del stående død ved på gamle, grove hasselkratt. I overgangsonen mot åkermarka i sørvest er det gamle, delvis artsrike engmarker under tilgroing med krattskog. Her finnes de varmekrevende og uvanlige, kuturbetingete artene krusfrø (NT) og storengkall i mengder.

Inn mot trafoen finnes høyvokst, næringskrevende ugraspreget vegetasjon dominert av russekål, brennesle, valurt og hageasters. Problemlanten kanadagullris har det blitt betydelig mindre av på grunn av systematisk fjerning de siste årene.

Lokaliteten passer ikke godt med noen av naturtypene som er inkludert i naturtypekartleggingen (jfr. DNs håndbok 13-99), og er derfor rubrisert under «andre, viktige forekomster». Lokaliteten har imidlertid verdifulle vegetasjonselementer som har affinitet til naturtypene kalkskog, rik edelløvsog og hagemark.

Sopp, lav og moser

Områdets soppflora er dårlig kjent. Her er flere bergvegger, samt grove trær (f.eks. av hegg og spisslønn) som kan huse en rikere lav- og moseflora. I 2011 ble det gjennomført lav- og moseregistrering i Miljøparken (Bratli og Haugan). På Tallberget ble en rekke lav- og noen mosearter påvist, men ingen rødlistede. Av sopp nevnes grå trompetsopp (*Pseudocraterellus undulatus*) og blomkålsopp (*Sparassis crispa*) (Arve Græsdal pers.medd.).

Tallberget sett fra turveien på vestsiden av Østensjøvannet. Foto: 30.08.2015.

1. Rogn finnes i busksjiktet. Foto: 30.08.2015.
2. Hasselnøtter er ganske vanlig der det er rik hasselskog, særlig i sør-sørøst. Foto: 19.08.2015.
3. Tyttebær finnes særlig på østsiden av Tallberget. Foto: 19.08.2015.
4. Fra blåbærlyngskogen på østsiden av Tallberget. Foto: 01.08.2015.
5. Blåklommer på et oppstikkende grunnfjellsberg. Foto: 01.08.2015.
6. Gravhaugene på Tallberget er trolig anlagt i eldre jernalder, omkring Kristi fødsel. Denne graven ligger mot øst omtrent på det høyeste punktet. Foto: 01.08.2015.

Den førstnevnte er en kravfull edelløvskogsart som her er knyttet til rike hasselkratt og sannsynligvis funnet i sør ved foten av brattskrånningen. Her er også registrert andre kravfulle, uvanlige arter som panterfluesopp (*Amanita pantherina*; registrert 2004). Elementer av rik hasselkrattskog bør kunne huse flere, jord-boende rødlistearter. Blomkålsopp vokser på fururøtter og er sannsynligvis funnet i toppartiet. På stående død ved av hassel er bl.a. registrert kanelkjuke (*Hapalopilus nidulans*) og putekjuke (*Phellinus punctatus*).

Virvelløse dyr

Områdets fauna av virvelløse dyr er dårlig kjent. Flere sjeldne skogsarter av insekter fanget i enga på Sjøli kan imidlertid høre til her.

Fugl og pattedyr

Området er viktig for løv- og barskogarter året rundt og sangere i sommerhalvåret. Skogsarter som fuglekonge, svarthvit fluesnapper, grå fluesnapper og gjerdesmett er relativt vanlige. Området har store kolonier med gråtrost og rødvingetrost. Rødstjert, som er karakteristisk for tørre furuskoger, har hatt tilhold her. Den mindre vanlige bøksangeren hekker trolig i løvskogdominert skog nordvest i skrenten. Den sjeldne lerkfalken (VU) er observert flere ganger i området, gjerne sittende i de gamle, tørre furutrærne på toppen av stupet. Området utgjør trolig en

egnet hekkebiotop for arten, men forstyrrelser vanskeliggjør trolig hekking. I en kløft mot Sjøli som kalles Karl den 12. hule har det i tidligere tider hekket tårnfalk (Tvetter 1925, Sothøna nr. 25 2003).

VERDISSETTING FOR NATURTYPEKARTLEGGING

Lokalt viktig (C-område)

Delområdet er verdifullt og huser elementer av flere meget sjeldne og rike skogtyper; lågurtfuru (-eike) skog og rike hasselkratt. Utformingen av lågurtfuruskog med eik er meget sjelden. Det er også registrert enkelte rødlistearter her (lite undersøkt). Lokaliteten er vurdert å ligge nær en B-verdi, og biomangfoldet bør undersøkes nærmere. Den rike hasselkrattskogen under berget helt i sør, kvalifiserer isolert sett til B-verdi.

Trusler/aktuell skjøtsel

De rike elementene med furu-eikeskog og hasselkratt i sør virker lite truet, men fortetning og tilgroing (mest osp og rogn) kan endre vegetasjonen. I nordøst er det kommet opp enkelte meget store grantrær som gjør feltsjiktet fattigere. Delområdet var sannsynligvis langt mer åpent tidligere, i alle fall rundt gravhaugene. Det sannsynligvis meget gamle navnet Tallberget indikerer at det også tidligere har vært noe furudominerte skogholt her.

Gravhaugene ble opprinnelig anlagt på steder med god utsikt. I dag er haugene gjemt i busk og kratt og har liten opplevels-verdi. Ut i fra hensynet til kulturminnene bør det foretas hogst og rydding i området omkring gravhaugene, slik at disse kan bli synlige igjen. Ut i fra biomangfold-hensyn er det ønskelig at skogen ikke fjernes helt i gravhaug-området. Det er viktig at spesielt eik og hassel, og dernest noe eldre furu får stå igjen her. Av hensyn til biomangfoldet vil det være ønskelig å forsøke å framelske og fristille eikene på lokaliteten. Noen steder kan det være nødvendig å ta ut enkelte furuer, andre steder kan det være behov for å tynne oppslag av rogn og osp. Det bør vurderes hogst av gran av hensyn til den rike hasselskogen. Fortsatt jengroing av tidligere relativt åpen engmark helt i sørvest kan medføre utarming av mangfoldet og at den uvanlige arten krusfrø forsvinner. Her bør det ryddes/tynnes, og drives slått, eller reetableres et forsiktig beite av hester. Spredning av fremmede arter fra hageavfall, som er dumpet i nordvest, kan lokalt endre floraen. Russekål og kanadagullris i sørvest bekjempes av Østensjøvannets Venner.

Rødlistebegreper:

RE – utdødd i Norge, CR – kritisk truet, EN – sterkt truet, VU – sårbar, NT – nær truet.

Bikuber i enga litt sør for Ulstrup T-banestasjon, omtrent der Bølerbekken går i rør. På plakaten står det: Bier er snille og vennlige. De søker blomster, ikke folk. Men husk at biene bor her. Oppfør deg som en gjest og ikke forstyr biene mens de arbeider, da kan de stikke. Besøksregler: Besøk bigården med en røkter. Ha på deg birøkterdrakt. Gå bak kubene så biene kan fly fritt ut av flyåpningen. Bruk rolige bevegelser. Ikke dunk på kubene. Er du allergisk, hold avstand. Ulstrup t-bane bigård. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 01.07.2015.

KAN VI KLARE OSS UTEN HONNINGBIENE?

Honningbier kan øke avkastningen på 96 % av alle avlinger som er avhengig av pollineringstjenester. Det er ikke dårlig. Men hvor viktige er de egentlig? Hvordan går det om de ikke lenger er til stede?

AV TONE BIRKEMOE

Disse spørsmålene har flere forskere relativt nylig grepet tak i. Honningbiene har det nemlig ikke så bra, i hvert fall ikke i USA og deler av Europa, der de dør av det som på engelsk kalles «Colony Collaps Disorder» og som vi kan oversette med «kolonikollaps.» En massedød som sannsynligvis har mange årsaker. Stress, insektmidler og parasitter er blant sannsynlige forklaringer.

Situasjonen i Norge

La oss starte i Norge. Her har vi ennå ikke opplevd kolonikollaps av honningbier. Vi har et mindre intensivt landbruk enn i mange andre land. Vi har åker av relativt beskjeden størrelse, og det er ikke alt for langt til nærmeste skog, kantsone eller blomstereng. I hvert fall om vi sammenligner med USA og land sørover i Europa. Og vi har ville hjelpere som bestøver våre avlinger helt gratis. Det er fluer, sommerfugler, ville bier og ikke minst humlene. Jada, honningbier kan øke produksjon og kvalitet av frukt og raps og humler settes ut i drivhus med tomat. Men i stor grad bruker vi gratistjenester. Enn så lenge.

Hvordan er det ute i verden?

Vi tar turen til California, til stedet der 80 % av verdens mandelproduksjon foregår. I mange av plantasjene er det ikke mye å leve av for ville hjelpere. Mandeltrærne blomstrer bare seks uker i året. Ikke mye til åpningstider og utvalg i den butikken. Her er løsningen honningbier. De kjøres inn i enorme mengder i blomstringsperioden. Ingen honningbier ingen mandler.

Men ikke alle mandeltreplantasjer er like. Noen ligger nærmere skog og blomsterenger enn andre, så ville bier kan suse inn fra kantene. På disse stedene går det riktig så bra. De ville biene er nemlig mer effektive enn honningbiene. Og honningbier og ville bier sammen er krutt: det gir enda flere mandler enn det ville bier og honningbier får til hver for seg.

Vi holder oss i USA og tar turen til eplehagene i Wisconsin. Her bestemmes fruktproduksjonen av ville bier, mens utsatte honningbier ikke bidrar nevneverdig. De ville biene oppsøker alle

Honningbie på fruktblomster på Abildsø gård. Foto Leif-Dan Birkemoe, 07.05.2012.

blomstene, men honningbiene besøker bare de mest blomsterrike trærne. Ikke det vi ønsker av betalte arbeidsfolk.

For et par år siden sammenfattet en rekke forskere studier utført på alle kontinenter med unntak av Antarktis. Så mange som 20 ulike avlinger var inkludert og omfattet blant annet vannmelon, kaffe, blåbær, tomat, bomull og mandler. Det de ganske overraskende fant, var at besøk av ville insekter økte produksjonen i alle avlingene, mens honningbier, der den ble satt ut, kun økte produksjonen i 14 % av avlingene. De ville insektene var rett og slett mer effektive enn honningbiene; et gitt antall besøk av ville insekter ga større uttelling for en plante enn samme antall besøk av honningbier.

Hurra for de ville pollinatorene!

Vi begynner å ane betydningen av, og mulighetene for gratistjenester her. Vi må jo få mange flere ville pollinatorer! Det er lettere sagt enn gjort. For honningbier kan flyttes rundt med bikuber, men ville insekter krever mye mer. De må ha åpen butikk med variert utvalg hele sesongen - ikke bare avlingens blomster en kort tid på året. Og de må beskyttes mot giftige kjemikalier. I tillegg trenger humler og ville bier steder for å bygge reir. Så der de ville insektenes ikke lenger finnes, må det langtidsplanlegging til for å få dem tilbake. Et mer variert jordbrukslandskap med økt innslag av natur og forsiktig sprøyting i åkrene er noen stikkord.

«Bienes historie»

For en kort tid tilbake kom boka «Bienes historie» av Maja Lunde ut på Aschehoug forlag. En god og underholdende bok som blant annet tar for seg betydningen av nettopp honningbiene for menneskene. Her kan du lese om håndpollinering av frukttrær i Kina anno 2098. Science fiction sa du? Nei, håndpollinering foregår allerede i dagens Kina som et alternativ til honningbier. For de fleste land er imidlertid ikke dette løsningen. Arbeidskraften

er for dyr. Honningbiene har fortsatt en jobb å gjøre og vi trenger flere av de ville hjelperne. Da blir det effektiv pollinering og mye mat til oss.

KILDER

- www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169534710000364
- www.rspb.royalsocietypublishing.org/content/280/1754/20122767
- www.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1365-2664.12377/abstract
- www.sciencemag.org/content/339/6127/1608.abstract

Bybi
ByBi er et Oslo-basert birøkterlag, etablert oktober 2012. ByBi birøkterlag er et ordinært lokallag under Norges Birøkterlag.

ByBi ønsker å bidra til naturvern og økt biologisk mangfold av blomster og insekter i byen og søker løsninger gjennom rekruttering av birøktere, gjennom kunnskapsformidling rundt pollinerende insekters livsbetingelser, og gjennom samarbeid og nettverksbygging.

Vi støtter innovasjon innen bie-relatert lokalt næringsliv og integrerer sosialt entreprenørskap i vår virksomhet. Vi jobber for økt produksjon av, og marked for, økologisk honning og bie-produkter.

Vårt fokus ligger på Oslo og omegn. Vi strukturerer for overføringsverdi til andre Norske byer, og til Norge forøvrig. I 2014 startet vi et internasjonalt samarbeid med andre birøkter-organisasjoner rundt i Europa, først ut er Slovakia.

Kilde: Hjemmesidene til Bybi.

UNDER FORANDRINGENS LOV

- Er det ingen syrfider i år? spurte en bekjent engstelig. Sommeren var i ferd med å folde seg helt ut, og syrinduften hang over hagene. Men hvor kom denne angsten fra?

AV MORTEN FALCK, MORFALCK@ONLINE.NO

Før, i gamle dager, da bestefar var ung - og det er vi som er beste-fedre nå og ikke er unge lenger - da ville gamle folk ha sett på hver andre og sagt: “Mai kulde gjør bondens lader fulle! Og så er det så velsignet lite fluier!”

Men nå ser vi på hverandre og venter på katastrofen: Er det lite fluier i år? Hvordan skal det gå med jordbærene? Kommer makrellen i år?

Naturvitenskapelig spørsmål

Vel, spørsmålet var stilt. Jeg måtte gi min venn et svar. Og det er tross alt et naturvitenskapelig spørsmål, det krever et ordentlig svar - ikke bare løsprat og antagelser. Og det finnes dessverre ikke noen offentlig fluestatistikk.

Så en vakker sommerdag dro jeg av gårde for å sjekke livet blant fluene rundt Østensjøvann. Jeg kom kjørende langs veien på Vest-sida av vannet, opp over Tallberget forbi Manglerud skole. Og visst var det fluier her - adskillige!

Slåtteeenga

Helt tok det ikke av før jeg kom ned til slåtteeenga. Men der - Å du dyre, som svigermor ville ha sagt! Der svirret og fløy det i mengder - og jeg er ganske sikker på, at *Orthonevra erythrogona*, som jeg i

Blomsterfluier eller svevefluier er en familie av fluene. Familien har det vitenskapelige navnet Syrphidae (syrfider). Det er en artsrik familie med over 6000 kjente arter, der mange av artene etterligner bier og veps, noe som gir dem en viss beskyttelse mot fugler. Dette er *Syrphus ribesii*, en av de vanligste artene som etterligner veps. Foto: Wikipedia Commons.

sin tid fant her som ny for Norge - og som fortsatt ikke er funnet noe annet sted i landet - etter å ha vært “borte” i flere år, var blant de artene som fløy her denne dagen.

I det hele tatt viste slåtteeenga seg fra en (for meg) ny side – nemlig den vellykte restaureringssida. Det var tydelig på plantelivet så vel som på insektlivet - her var det den gamle beitemarkas som kom fram igjen, etter at enga i noen år er blitt slått. Gratulerer til Østensjøvannets Venner! Det nytter, det som blir gjort. Men: Laurbærene er ikke til å hvile på! Så fortsett den gode slått. Det er ennå et stykke igjen før enga er tilbake, sånn vi vil ha den.

Dagen etter var jeg der igjen - men nå hadde noen (ganske mange) gått gjennom enga, tråkket den flat og ødelagt inntrykket. Det var ikke lenger barndommens bugnende blomstereng som lokket, det var heller et desperat forsøk på å snu utviklinga. Uferdig, ja vel, men i går viste den seg fra sin beste side. I dag var insektene stort sett borte - slik de har vært i de seinere årene. Jeg kjørte tankefull videre på den lille handicap-scooteren min. Er det ikke slik naturen er - i evig forandring?

Biologisk mangfold

Det er jo slik at noen dager kan det kry av alle slags insekter og småkryp - og noen dager etterpå er de borte vekk. Du snakker om “biologisk mangfold”! Er det mer enn tomt snakk, løse ord og innholdsløs teoretisering?

Ja, det er det. Men vi må forstå hva det er, og hvordan det ter seg.

Mesteparten av det biologiske mangfoldet er smått – insekter, midd og enda mindre organismer. De må nødvendigvis leve under andre betingelser enn vi. Noe av dette kan vi iakttå, og jo mer vi lærer oss å se, jo mer kan vi forstå av naturen.

Liv eller død

Blir det regn eller blir det sol, er et viktig spørsmål. For oss kan det være snakk om en spolert søndagstur. For småkrypene er det ofte snakk om liv eller død. Derfor er det ikke så underlig at de har utviklet evner som gjør det mulig for dem å spå været. En edderkopp som spinner sitt fangstnett i gresset, vil for eksempel reagere annerledes på skader i nettet når det går mot regn enn hvis det blir oppholdsvær.

Slåtteeenga på Sjølø på østsiden av turveien, i bakken under Tallberget. Den gamle beitemarka er kommet fram igjen, etter at enga i noen år er blitt slått. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 21.05.2009.

Går det mot regn, vil den ikke bry seg om skader på nettet, men heller holde seg skjult i vegetasjonen. Men blir det en varm og solfylt morgen, vil den straks styrte fram og reparere flenger i nettet. Hvis biene sover oppi blomstene, blir det oppholdsvær den natta. Blir det regn, så vil de gjemme seg, sitte under blomstene i beste fall. Men de kan ikke merke tordenvær som kommer, så ikke baser deg på få og enkle observasjoner!

Småkrypene rundt deg

Slike ting som dette krever (og gir) kunnskap. Hvis du legger merke til småkrypene rundt deg, kan du lære mye om naturen og hvordan de takler dens ulike krav og betingelser. Vi lever alle under forandringens lov. Den greske filosofen Heraklit sa for 2500 år

siden at “Vi kan ikke to ganger stige ned i samme elv”, for verken elva eller vi vil være den samme. Men det er ikke nok å tenke i vår skala. Insekter og edderkopper må reagere i en skala som vi ikke kjenner.

Men hvis vi lærer oss denne skalaen, kan vi lære oss ting vi ikke trodde var mulig! Så min gamle venn som lurte på om det ikke var noen blomsterfluier i år, kan nok sove rolig. De er der, men hva gjør vær og klima med dem? Vi må se på dem over tid, for å kunne si noe om hvor vanlige de er. Og gjør vi det, kan vi kanskje også lære oss ting om naturen, som bare en god observatør kan vite. Blir det sol eller regn, blir det plaskregn eller klarner det opp?

MANGLERUDTUNNELEN

– MILJØTILTAK MED MILJØUTFORDRINGER

Manglerudtunnelen har vært etterlengtet i lang tid, og nå begynner planene å ta form. Målet er å få en effektiv og miljøtilpasset trafikkhåndtering fra Skulleruddumpa til Ulven med tilhørende av- og påkjøringsmuligheter. Utfordringene er mange, og Østensjøvannets Venner har kommet med høringsvar.

AV AMUND KVEIM

Tunnelinnslag ved nordenden av Abildsømyra

Selv positive miljøtiltak kan skape miljøproblemer, og for Østensjøområdet Miljøpark vil planene først og fremst ha negative konsekvenser. Tunnelinnslaget er planlagt på vestsiden av dagens E-6 omtrent ved nordenden av Abildsømyra, og det har vært foreslått ulike løsninger, bl.a. med kollektivfelt, som vil berøre myra. Utlufting av tunnelen vil skje gjennom luftetårn ved åpningen, noe som trolig vil medføre kraftig økning i den lokale luftforurensningen. Videre sørover vil man måtte forvente inn-grep i Bjørnsenskogen, først og fremst området nærmest dagens E-6 der kraftgaten er. Det skal også vurderes hvorvidt man skal sperre for påkjøring fra Abildsø, noe som vil øke lokaltrafikken på Enebakk- og Østensjøveien.

Sett fra vårt lokale ståsted ville det naturligvis vært å foretrekke at trafikken inn til Oslo sørfra gikk langs Mosseveien, men det er neppe aktuelt. Videre ville det være ønskelig at tunnelen ble forlenget i retning Skulleruddumpa, men det er både kostbart og teknisk uheldig. Vår oppgave blir derfor å bidra til at den løsning som blir valgt har minst mulig skadevirkninger for Østensjøvannet, buffersonene Abildsømyra og Bjørnsenskogen, samt Smedberg-bekken med tilførselsbekker.

Smedbergbekken

Smedbergbekken er en av Østensjøvannets viktigste tilførsels-bekker. Den har sine nordlige kilder nær Ryenkrysset og får tilsig fra Lambertseter/Karlsrudområdet. Sørfra kommer bekken langs

E-6 og møter den nordlige bekken ved Smedbergveien. Herfra går bekken åpen langs turveien ned til vannet ved fugleobservasjons-skjulet. Smedbergbekken er den klart mest forurensede av tilførselsbekkene og det lukter jevnlig kloakk av bekkevannet. Det må derfor være et mål både å se til at vannet i bekkens nedbørs-felt faktisk kan krysse E-6 og at det ikke tilføres forurensning. Både Bjørnsenskogen og Abildsømyra er derfor viktige både som naturområder og som fordrøyningsområder for vann.

Forbindelse mellom Østensjøområdet og Alna miljøpark

I Brynområdet er det store utfordringer og vi minner om at bystyret har vedtatt at det skal søkes å etablere en blågrønn korridor som forbinder Østensjøområdet med Alna miljøpark. Tanken er å legge til rette for åpning av Østensjøbekken og etablering av en turvei fra Bryn senter til Alna-elven ved Bryn jernbanestasjon. Det er derfor viktig at dette tas inn i planprosessen så tidlig som mulig.

Vi observerer dessverre jevnlig viltpåkjørsel langs E-6 i vårt område. Det ville således være ønskelig om E-6 fikk en utforming som gjør at også dyr kan krysse traseen fra Østensjøområdet til grønt-områdene på Lambertseter og videre vestover. Støyvoller m.m. vil fremstå som hinder, mens et bredt lokk vil kunne gi ferdsels-muligheter både for dyr og mennesker.

Ekstra lang tunnel

Vi velger å tro at dette prosjektet vil få en form som er akseptabel også for Østensjøvannet. Her forutsetter vi at det nye byrådet og bystyret gir planene en blå-grønn profil. Flertallet i det nyvalgte bydelsutvalget, AP-MDG-SV, sier i «Østensjøerklæringen» at de går inn for «ekstra lang tunnel», en løsning som ikke gir mer trafikk, «vesentlig miljøgevinst for nærmiljøet» og utredning av

«grønt lokk Ryen-Abildsø/Skulleruddumpa». Hva dette konkret betyr, og om bydelspolitikerne får gjennomslag for dette i rådhuset og hos Statens Vegvesen gjenstår å se.

Oversikt over landskapstyper i planområdet til foreslått Manglerudtunnel. Kilde: Statens vegvesen, planprogram for reguleringsplan med konsekvens-utredning. E6 Manglerudprosjektet. Figur 14 side 26. Høringsutgave 14.08.2015.

RUSTAD KUNSTGRESS

- MILJØSKADELIG DEKKE FJERNET

AV AMUND KVEIM

Kunstgressbanen har i mange år hatt miljøskadelig gummi-granulat som spres til omgivelsene. Nå er dette omsider fjernet.

Etter flere års utsettelse startet arbeidene med nytt kunstgress-banedecke på Rustadfeltet i uke 41. Arbeidene omfattet fjerning av gummigranulat og kunstgressfibermatter, avretting av under-lag og legging av nytt dekke. Det er Bane og Entreprenørservice AS som utførte arbeidet. Nytt banedecke er oppgitt å være kork-basert, noe som vil ha langt mindre negative miljøkonsekvenser.

Rustadfeltet etter at det gamle dekket er fjernet og avretting påbegynt. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 23.10.2015.

Første helg etter at alle lekeapparatene var ferdig montert samlet det seg mange barn som ville prøve nyhetene. Foto: Leif-Dan Birkemoe, 25.10.2015.

NYE LEKE-APPARATER

Det var stor glede blant barna da de nye lekeapparatene på lekeplassen i Miljøparken sørøst for Østensjøvannet ble tatt i bruk. Nye husker og lang sklie var nok det gje-veste. Bymiljøetaten fant at tiden var inne til oppgradering samtidig som sikkerheten holdes ved like, selv om apparatene har vært jevnlig kontrollert. Forrige gang leke-apparatene ble fornyet var i 2009, altså for 6 år siden. Nye benker er også utplassert.

Beveren ved myrområdet mot Sørli har bygget på hytta etter hvert som vannstanden har sunket i et forsøk på å holde åpningen under vann.
Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 10.11.2015.

NØKLEVANNSDEMNINGEN REHABILITERES

*Demningen i Nøklevann ved Rustadsaga var moden for rehabilitering,
og vannstanden senkes kraftig i anleggsperioden.*

AV AMUND KVEIM

Overføring av vann til Østensjøvannet

Arbeidet med nedtapping av Nøklevann og rehabilitering av demningen er nå i full gang. Vannet er en del av Ljanselvvassdraget, men det har lenge pågått overføring av vann også til Bogerudmyra og derved Østensjøvannet i henhold til konsesjon fra NVE. Dette har vært mulig ved å tappe fra den gamle drikkevannsledningen som i sin tid ble etablert fra Nøklevann til Nordstrand. Vannoverføringen har vært, og er fremdeles, viktig for vannkvaliteten i Østensjøvannet.

Østensjøvannets tilførselsbekker

For Østensjøvannets Venner har det derfor vært viktig at ikke de nye damarbeidene forhindrer fremtidig mulig vannoverføring til Østensjøvannet. Ljanselven trenger imidlertid sin naturlige vannføring, og det er derfor et mål å legge til rette for at slik overføring ikke blir nødvendig. Det er følgelig ønskelig at kommunen kommer i gang med sitt arbeid med å bedre vannkvaliteten i Østensjø-

vannets tilførselsbekker. Smedbergbekken får ofte kloakkutslipp og Godliabekken er så forurenset at den må ledes vekk fra vannet. Her må Miljøprosjekt Ljanselva og Østensjøvannets Venner sammen legge press på kommunen.

Østensjøvannet unngikk nedtapping

Ved arbeidene som nå er avsluttet ved dammen i Østensjøvannet unngikk man nedtapping ved at man etablerte en ytre fangdam som tålte vannpresset mens arbeidene pågikk. På den måten unngikk man de dramatiske følger en tilsvarende nedtapping ville hatt for Østensjøvannet. Nøklevann er imidlertid mye dypere og har langt større vannmasser. Vi er bekymret for hva nedtappingen betyr for det verdifulle myrområdet i Sørlibukta. Det er å håpe at bestandene av kreps, fisk og andre vannlevende organismer takler utfordringen, men beveren får en vond vinter den trolig neppe vil overleve. Naturfaglige forhold ser ikke ut til å ha blitt tilstrekkelig ivaretatt i denne saken.

Sent på kvelden mandag 7. september var det ekstra fint nordlys over Østensjøvannet.
Bildet er tatt mot nord ved Bølerbakkens utløp kl. 21.55. Foto: Torbjørn Kornstad.

NORDLYS OVER ØSTENSJØVANNET

*I flere kvelder på rad fra slutten av august til litt ut i september
bølget nordlyset over Østensjøvannet.*

TEKST LEIF-DAN BIRKEMOE – FOTO TORBJØRN KORNSTAD.

I Store norske leksikon kan vi lese at nordlys er et lysfenomen som oppstår når energirike partikler blir slynget fra Sola mot Jorda. Det oppstår i den øvre polare atmosfæren, mellom 80 kilometer og sjelden over 500 kilometer over jordoverflaten, når elektroner og protoner kolliderer med atmosfæregassen.

Nordlyset opptrer i mange forskjellige former. Fargene i nordlyset er et linjespektrum som dekker hele området fra ultrafiolett til infrarødt. Hvilke farger en forekomst av nordlys består av blir bestemt av energinivået i partiklene og sammensetningen av atmosfæregassen. De dominerende fargene i den delen av fargespekteret vi kan se er grønt, rødt og blått.

Det latinske navnet på nordlys er *aurora borealis*. Det samme lysfenomenet kalles sydlis, eller *aurora australis*, når det opptrer på den sørlige halvkule, og en fellesbetegnelse på begge er polarlys. Styring av nordlyspartiklene fra Jordas magnetfelt avgjør hvor på Jorda vi vil få nordlys.

«Fantastisk fint nordlys over Østensjøvannet i kveld. Jeg har aldri opplevd maken her i Oslo», skrev Steinar Saghaug på sin Facebook-side etter nordlyset 28. august, samme kveld som ØVV arrangerte «Flaggermusnatten», en opplevelse deltakerne fikk med seg.

Storm geo nordlysvarsel sender flere ganger daglig ut oppdaterte nordlysvarsel.

ØSTENSJØDAGEN

SOL OVER BAKKEHAVN

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Stor tilstrømning til Østensjødagen på Bakkehavn søndag 6. september. Aktivitetene strakte seg fra hesteridning, fuglekasse-snekring, steking av pinnebrød, studie av bunndyr fra Østensjøvannet, natursti, humleleting, underholdning av jazztrompetisten Erik Thormod Halvorsen og mye mer. Østensjø Husflidslag serverte sveler, kaffe og mineralvann samtidig som de hadde

egen stand med visning av spesielle teknikker. Underholdene var konferansier Per Amble som bandt sammen programmet på en smidig måte.

Østensjødagen begynte med fuglekikking «Birdlife Pro» kl. 06.30 for den mer fugleinteresserte.

Alle foto: Leif-Dan Birkemoe.

1. Ole (4) har snekret fuglekasse.
2. Konferansier Per Amble førte oss smidig gjennom programmet.
3. Hesteridning er alltid populært for barn.
4. Fra venstre: Per-Yngve, Mathias, Silje-Sofie, Endre og Hilde Kristin fra 1. Bryn speidertropp viste steking av pinnebrød noe mange etter hvert forsøkte seg på.
5. Tiril (10) og Sanier (9) fra Miljøagentene har snekret fuglekasse.
6. Jazztrompetisten Erik Thormod Halvorsen underholdt.
7. Karoline i teleskop: Jeg ser en løve!
8. God stemning på Bakkehavn.
9. Bunndyr fra Østensjøvannet oppleves som spennende.
10. Natursti med spørsmål fra natur- og dyreliv.
11. Norsk Ornitologisk forening, Oslo og Akershus informerte om fugler fra Fugletetet.

Fullmåne over Østensjøvannet under Flaggermusnatten 28. august. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

FLAGGERMUS - NATTENS AKROBAT

De fremmøtte fikk først en innføring om flaggermus ledsaget av bilder på en duk hengt opp mellom to trær. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

NÆR 100 SMÅ OG STORE
DELTOK PÅ FLAGGERMUSNATTEN
28. AUGUST

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Etter foredraget om flaggermus - nattens akrobat - av Trude Starholm fra Norsk Zoologisk Forenings flaggermusgruppe, ble deltakerne delt i fire grupper som la ut på flaggermussafari langs Østensjøvannet. Spennende var det å høre flaggermusenes lyder ved hjelp av en flaggermus-detektor. Alle fire gruppene rapporterte å ha hørt nordflaggermus, dvergflaggermus og

vannflaggermus, men ikke alle fikk et glimt av dyrene. Derimot var det praktfullt nordlys over Østensjøvannet! Og fullmåne!

Arrangør var Norsk Zoologisk Forenings flaggermusgruppe i samarbeid med Østensjøvannets Venner. Les mer: www.zoologi.no/flaggermus.

Trude Starholm, Kjell Isachsen og Kjell Magne Olsen fra Norsk Zoologisk Forenings flaggermusgruppe gjennomgår powerpoint-presentasjonen. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

FLAGGERMUS - NATTENS SVALER

Flaggermus er små, flyvende dyr som er mest aktive på natttid. I Norge er det per 2015 påvist 13 forskjellige arter, og flere av dem er truet. Flaggermus er vanligvis ikke skadelige å ha i hus, men kravling og piping i vegger til soverom og oppholdsrom kan til tider oppleves plagsomt.

BIOLOGI

Alle flaggermusartene som finnes her i landet er små av størrelse, og de lever av insekter og edderkoppdyr. De er pattedyr, så ungene drikker melk fra mammaen sin den første måneden. Flaggermus får vanligvis bare en unge i året. Det hender at de får tvillinger, og ved sjeldne anledninger kan de også få trillinger.

Om sommeren danner hunnene kolonier der ungene blir født. Dyr fra et relativt stort område kan samle seg i slike kolonier. Hos skimmelflaggermus samler også hannene seg i store kolonier. Hos andre arter lever hannene spredt; noen blander seg med hunnene, noen lever alene, mens andre lever sammen i små grupper.

På grunn av det lave antallet unger, og fordi de lever i kolonier, er flaggermusene svært sårbare for inngrep som skader levestedene hvor koloniene holder til. Et inngrep som fører til tap av én koloni, kan ha store ringvirkninger på den lokale og regionale flaggermusbestanden, og det kan ta mange år før den tar seg opp igjen.

Når flaggermusene først har kommet seg gjennom det første leveåret, kan de bli svært gamle. Ti år er ingen sjeldenhet, men det er også dokumentert individer på 30 og 40 år!

Flaggermus er truet fra mange hold, og flere faktorer påvirker bestanden i feil retning. Blant annet er de negativt påvirket av bruk av plantevern- og trebehandlingsmidler, drenering av vassdrag, fjerning av kantvegetasjon, hogst av gamle og hule trær, samt tetting av bygninger. Bygging av vindkraftverk ved jaktområder og i trekkruter er en av de nye truslene flaggermus står overfor.

NYTTIGE FOR MENNESKER

Flaggermus gjør nytte for seg ved å spise store mengder insekter. En eneste flaggermus kan spise mellom 1000-3000 myggstore insekter hver natt. De spiser også insekter som rognebærmøll som lever av avlingene våre. Flaggermuslort er kjent som veldig god gjødsel, og flere steder i verden blir den utnyttet kommersielt (guano). I tropene finnes det arter som spiser frukt og nektar. Der har de en viktig rolle som frøspredere og pollinatorer.

FREDET I NORGE

Alle norske flaggermusarter er fredet. Det er forbudt å gjøre unødig skade på flaggermus og deres bo. Norge har gjennom Bonnkonvensjonen (EUOBATS-avtalen) og Bernkonvensjonen internasjonalt forpliktet seg til å ta vare på flaggermus.

KILDE: Utdrag av brosjyre utarbeidet av Naturformidling van der Kooij og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Utdelt på Flaggermusnatten 2015.

KONKURRANSEN LEVENDE VASSDRAG 2015:

Oppsal skole Trinn 4C kunne juble for førstepremien i konkurransen Levende Vassdrag i Oslo rådhus. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

FØRSTEPRIS TIL OPPSAL SKOLE TRINN 4C

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

I Oslo rådhus ble det torsdag 18. juni utdelt priser til skoler som hadde levert prosjektoppgaver til konkurransen *Levende Vassdrag 2015*. Førstepremie i Gruppe I: 1.-4. trinn ble tildelt Oppsal skole Trinn 4C for prosjektet "Vannforskerne" med Østensjøvannet som undersøkelsesfelt. Prisen var på kr. 6000 likt fordelt på klasse-trinnet og skolen, i tillegg maleri og diplom. Lærer for klassen er Camilla Bjordal Godø.

Annenpremie gikk til Oppsal skole Trinn 4A for prosjektet "Østensjøvannets Eventyr" og fra samme skole Trinn 4B med

prosjektet "Nærmiljøet - vårt ØV". Annenpremien var en vær-stasjon og diplom. Alle trinnene hadde sine prosjektoppgaver fra Østensjøvannet. Uranienborg skole (Frognerelven) og Ammerud skole (Alnaelven) fikk også andrepremier.

I Gruppe II: 5.-7. trinn vant Uranienborg skole Trinn 6 med prosjekter fra henholdsvis Frognerelven og Alnaelven. I Gruppe III: 8.-10. trinn vant Kastellet skole, Trinn 9 for et prosjekt fra Ljanselven.

Vi gratulerer!

FOTOGRAFEN ANDERS BEER WILSE – 150 ÅRS MARKERING

I 2015 er det 150 år siden fotografen Anders Beer Wilse ble født. Det markeres med utstillinger, bøker og fire nye frimerker. Østensjøvannets Venner kan markere det med et bilde tatt fra Tallbergåsen mot slutten av 1920-tallet og et vinterbilde tatt i 1904 fra nordre del av Østensjøvannet.

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

En ny kunst

I boka En ny kunst av Trond Erik Bjorli & Marie Fondgaard Seim med undertittel *Wilse – bildet av Norge* utgitt av Norsk Folke-museum innledes det med at fotograf Anders Beer Wilse (1865 – 1949) var selvlært som fotograf. Han reiste til USA i 1884, der han arbeidet som landmåler og ingeniør. I 1897 begynte han som profesjonell fotograf i Seattle. Høsten 1900 kom Wilse tilbake til Norge, og våren 1901 åpnet han fotoforretning i Kristiania. Wilse kalte seg for friluftsfotograf, reiste landet rundt og ble raskt den store Norges-fotografen. Hans gjennombrudd falt sammen med Norges selvstendiggjøring fra Sverige i 1905. Det begynte nå å bli vanlig å trykke fotografier i magasiner og i bøker, og Wilse utnyttet dette til å presentere en ny fotografisk illustrasjonskunst. Gjennom dette skulle han i praksis endre norsk fotografi, og bilde-arven etter ham er synlig gjennom hele det 20. århundre. I dag er han selv nesten glemt, men i første halvdel av 1900-tallet nøt han en berømmelse som ingen annen norsk fotograf har hatt.

Ca. 200 000 fotografiske opptak

Wilses bildebyrå ble ved hans død anslått til å omfatte ca. 200 000 fotografiske opptak. Bildebyrået slik det i dag er bevart i Norsk Folkemuseums samling, omfatter 117 000 negativer, 378 presentasjonsalbum med ca. 30 000 – 50 000 originalpositiver, samt ca. 20 000 bilder som er løse eller montert på kort. Et utvalg av bildene og det utstyret Wilse benyttet ble i sommer vist frem som en separat utstilling på Norsk Folkemuseum.

Som illustrasjon på hva Wilse maktet med sin fotokunst og tunge utstyr, fant vi på utstillingen noen uttalelser fra kjente fotografer. Blant disse et av fotograf Morten Krogvold fra Bøler i Intervju med NRK 8/2 2015 som sier litt om forskjellen på dagens foto-grafer og slik Wilse opplevet det:

«Hvorfor skal vi ta dårligere bilder av mine barnebarn enn foreldrene mine gjorde av oss barna?»

Østensjøvannet i Wilses samling

På Wilses reiser rundt i landet, kom han også til Østensjøvannet. *Østensjø lokallhistoriske bilder* har åtte bilder som er knyttet til Wilse. Motivene viser trikketraseen til Oppsal som ble åpnet

i 1926, fabrikkanlegget til Eduard Fett & Co, Høyenhall Fabrikker, stasjonsområdet på Bryn og stemningsbilder fra Østensjø-vannet. Vi skal markere Wilse med to bilder, ett tatt fra Tallberg-åsen og ett i vannets nordre del. Bildet fra Tallbergåsen tilsier at han har tatt seg fram til en avsats i den bratte skråningen fra toppen av Tallberget, et sted som ga støtte for tungt fotoutstyr. En rekognosering i området viser at trær og vegetasjon for øvrig ikke gjør det mulig å finne nøyaktig hvor han tok oppstilling med kameraet. Etter nummereringen er trolig bildet tatt mot slutten av 1920-tallet.

Det andre bildet fra Østensjøvannet som er signert Wilse er datert 1904. Som fortalt åpnet han fotoforretning i Kristiania våren 1901 slik at Østensjøvannet var tidlig med som motiv for Wilse.

Wilses bilde forteller egentlig mer enn tusen ord.

1. Bildet er tatt mot sør i skråningen på Tallbergåsen. Det er sommer. I bildets venstre kant skimtes bak furutrærne Østensjø-gårdene. Jordene til gården er dyrket nesten helt ned til vannet. Gress er hengt på hesjer og noe satt opp som såter nærmere vannet. Vi ser «Grålåven» på Østensjø gård der veien snor seg opp til Eterfabrikkens bygninger. Bakkehuset, opprinnelig bygget som fabrikk for fyrverkeri, ligger som navnet sier i bakken ute på jorden godt unna de andre bygningene. Direktørboligen Fagerås til ingeniør Holst litt til høyre for fabrikken, i dag Bogerudveien 7. Bak fabrikkpipen skimtes jordene til Bogerud gård. Den gamle Østensjøveien sees som en lys stripe, nå Valborgs vei, etter at Østensjøveien slik den går i dag ble anlagt på 1950-tallet. Veien er knapt synlig i overgangen mellom Østensjøvannet og Bogerudmyra der myra fortsetter som dyrket mark, hovedsakelig under Bogerud gård. Bakkehavn gård med driftsbygningen som brant 1955, ligger frempå brinken med hovedhusets skråtak godt markert litt mot høyre. Rett bak skimtes driftsbygningen på Nordre Langerud gård. Våningshuset brant i 1911-1012, bygget opp igjen som Søndre Langerud, ikke synlig på bildet. Driftsbygningen vi ser gavlen av, brant ned i 1945. Bygningen i forkant av Bakke-havn er en låve ved Lille Langerud. Kraftgaten med kabler fra Solbergfoss, anlagt rundt 1915, er synlig som et «hakk» i Skullerudåsen i bildets bakkant.

Bildet er udatert, men etter det nummer Wilse ga bildet er det trolig tatt mot slutten av 1920-tallet. Bildet er merket Nr. 25597 «Østensjøvandet». Eneret Wilse. I bildebaseren Østensjø lokallhistoriske bilder har bildet nr. B20040002.

2. Bildet er tatt fra Østensjøveien en vinterdag mot nordre del av Østensjøvannet. Tallbergåsen reiser seg på vestsiden. Etter snømengdene og lyset å dømme er det trolig tatt litt utpå vinteren. Isen ser sikker ut. Isskjæringen begynte vanligvis ikke før i februar, og da i vannets nordre del. Om de to karene til venstre forbereder isskjæring eller om de isfisker er ikke godt å si. Vanligvis måtte man snøen av isen der det skulle skjæres is slik at den ble tilstrekkelig tykk. Bruddet i glassplaten har trolig fjernet mulige spor om karenes aktiviteter. Prammene i forgrunnen er typisk for den tiden. Alle gårder hadde tinglyst rett til fiske, båt og bryggefeste, noe som først endelig ble avviklet på 1960-tallet. Vi ser flere fortoyningspinner i strandkanten, så her er nok flere av båtene dratt lenger inn på land. Vegetasjonen i strandkanten ser ut til å være takrør, en plante man finner brukt som isolasjon og byggemateriale i flere av de gamle husene langs Østensjøveien. Vår og høst var det flom i vannet. Bjerketrærnes helning tyder på at vannet i flomperioder kan ha stått helt opp mot bjerkene.

Bildet er merket nr. 3301 Eneberetiget 1904 Wilse Kristiania. I bildebaseren Østensjø lokallhistoriske bilder har bildet nr. B20040173.

3. Dette bilde er tatt fra omtrent fra samme sted som bilde nr. 1, men 1. august 2015. Den mest markante forskjell er vegetasjonen, særlig løvtrær. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

FRA SVARTELISTE TIL RØDLISTE

Vikingshagen i Botanisk hage på Tøyen har et 33 meter langt skrog av et vikingskip, laget i cortenstål, «lastet» bl.a. med planter som var vanlig i vikingtiden. Flere av disse plantene er ikke lenger vanlige i norsk natur.

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Klinter er ettårig med en vakker blomst som kan bli opptil 80 cm høy. Blomstene er rød fiolette, 3-5 cm vide med 5 kronblader og uten lukt. I Vikingshagen på Tøyen vokser den som ugress blant forskjellige kornsorter. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 30.08.2015.

Vikingshagen

Vikingshagen bringer publikum tilbake til vikingtiden, ca. 793–1066 e. Kr. Hovedfokus har lenge vært på kulturhistorie, men vikingtiden kan også brukes som en spennende måte å sette menneskets forhold til naturen i perspektiv, leser vi på hjemmesidene til Botanisk hage.

På et skilt i Vikingshagen står det følgende med overskriften fra Svarteliste til Rødliste:

Nye landbruksmetoder og nye sorter ble introdusert i Norden, og med dem fulgte nye ugress. Frø av arter som klinter og kornblom fulgte med såkorn av hostrug og ble vanlig. Klinter forårsaker magesmerter om frøene blir spist, så det må ha vært et problematisk ugress. I dag er den og mange andre åkerugressarter sjeldne i Norge.

Klinter til bekymring

Klinter (*Agrostemma githago*) må ha vært en plante til bekymring på både Abildsø og Østensjø gård som jo også ble drevet i vikingtiden. Planten står ikke på listen over arter som i dag er registrert i Østensjøområdet miljøpark. Dersom man fant den ville den stå på rødlista, i dag en truet blomsterart i nellikfamilien.

Ganske vanlig - nå nesten utryddet

I tidligere tider var planten vanlig å finne på åkre, enger og annen kulturmark. Klinter var ganske vanlig på Øst- og Sørlandet frem til 1920-tallet og er nå nesten utryddet. Klinter kom til Norge før Middelalderen iflg. Wikipedia og arten er fullstendig tilpasset gammeldags jordbruk. Den tåler ikke endringene som moderne driftsformer har ført med seg og frøene har ikke evnen til å kunne hvile i jorden, slik at eventuelle frøbanker kan bygges opp.

Demonstrasjon av kverning av korn med to kvernsteiner fra Hyllestad i Sogn. Kornet ble helt ned i midten av kvernsteinene og gjerne kvernet to ganger for å få fint mel. De to jentene på 6 og 8 år samlet sammen melet. Intet ugress var med blant kornene. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 30.08.2015.

Vikingshagen i Botanisk hage på Tøyen har et 33 meter langt skrog av et vikingskip, laget i cortenstål, «lastet» bl.a. med planter som var vanlig i vikingtiden. Foto: Leif-Dan Birkemoe. Bildet er tatt 30.08.2015.

Vakker blomst

Klinter kan trives i alle typer jord og er en lettdyrket og takknemlig sommerblomst. Den er ettårig med en vakker blomst som kan bli opptil 80 cm høy. Blomstene er rød fiolette, 3-5 cm vide med 5 kronblader og uten lukt. Frukten er en kapsel som åpner seg når den blir moden med 5 kapseltenner. Frøene er svarte og nyreformede, ca. 3 mm lange. Frøene er giftige og må ikke spises. Klinter blomstrer i juni-juli i Norge/Sverige. 2009 ble det observert en forekomst i Østfold (Wikipedia).

Skille det verdiløse fra det verdifulle

«Å skille klinter fra hveten» betyr å skille det verdiløse fra det verdifulle. Klinter er et ugress og uttrykket stammer fra Matt. 13,25 der det i eldre oversettelser sto «sådde klinter blant hveten». Dagens oversettelse lyder imidlertid «sådde ugress blant hveten». I bl.a. Store norske leksikon, antar man at den bibelske klinter dreier seg om grasarten svimling (*Lolium temulentum*) som også har giftige frø og som ligner mye mer på korn enn det klinter gjør.

UGRESS

Ugress eller ugras er planter som vokser på steder de er uønsket. Defineringsen av en plante som et ugress er derfor uavhengig av arten og bare bestemt av i hvilken sammenheng den vokser.

Mange av de vanligste ugressene vi finner har utviklet seg parallelt med kulturplanten slik at konkurranseevne, vekst og utvikling er godt tilpasset kulturplanten. Et godt eksempel på dette er det vært brysomme ugresset floghavre.

Målet i et agroøkosystem er å optimalisere vekstvilkårene for kulturplantene slik at planten kan utvikle seg og produsere maksimalt ut fra dets genetiske potensiale. Optimale vekstvilkår for kulturplanten betyr også optimale vekstvilkår for mange andre planter, som vi så karakteriserer som ugress når de opptrer der vi ikke vil ha dem.

De fleste ugress konkurrerer med kulturplanten om næring, vann og lys og reduserer derfor avlingen. Andre ugress betyr lite for avling, men kan være giftige for mennesker og dyr, påvirke kvaliteten eller være verter for sykdommer og skadedyr som igjen angriper kulturplanten. Andre skaper vanskeligheter ved innhøsting eller ved konservering.

I mange tilfeller kan kulturplantene opptre som ugress når de finnes i en kultur der de ikke hører hjemme. Et kjent eksempel er oljevekstene (rybs og raps) som må bekjempes kjemisk for ikke å opptre som ugress i korn. For dyrkere av såfrø kan for eksempel havre være et brysomt ugress i bygg.

Kilde: Wikipedia

KILDER

Wikipedia, Store norske leksikon, Gyldendals store nordiske flora og plakater i Vikingshagen i Botanisk hage på Tøyen.

KARSPOREPLANTER

Når du beveger deg rundt i skog og mark og gleder deg over hvor fantastisk grønt og fint det er rundt deg, så skal du huske på at det ofte er karsporeplantene som bidrar til denne grønne fargeprakten.

AV AUDUN BREKKE SKRINDO

De er lett å glemme at det langt ifra bare er gress og blader som utgjør det grønne vi ser rundt oss. Alle som rusler langs en liten bekk i skogen en vårdag vil kunne se nydelige grønne slangehoder som er i ferd med å rulle seg opp mot solen. Det er karsporeplanter – bregner – som er i ferd med å vokse opp.

Kongsbregne (*Osmunda regalis*) forekommer på våt næringsrik jord i skygge. Foto: Audun Brekke Skrindo.

Karsporeplantene utgjør ikke noen viktig ressurs for gress-etere. Flere av karsporeplantene har antibeitestoffer i seg. Dyr som forsøker seg på å spise karsporeplanter blir dårlige, og gjentar ikke den bommerten.

Habitat

Karsporeplanter er svært forskjellige i krav til voksested. Men bregnene liker fuktige og litt mørke plasser med høy gjennomsnittlig nedbørsmengde.

Bygning

Karsporeplantene har det til felles med de andre karplantene at det finnes et indre ledningsvev som transporterer næringen rundt til de ulike deler av organismen. Som hos de andre karplantene er karsporeplantene festet med røtter til underlaget. Men, som navnet indikerer, så er det sporer som benyttes til å spre neste generasjon.

Størrelsen på plantene varierer fra noen få centimeter til smørteig (*Oreopteris lingosperma*) og elvesnelle (*Equisetum fluviatile*) på halvannen meter. Sporene blir laget på undersiden av den flotte og rent grønne oversiden.

Forplantning

Denne organismegruppen mangler blomster. Det er selve blomsten som har gjort blomsterplantene så vellykkede, der de utgjør 95 % av dagens arter av landplanter. Blomstene er populære hos oss mennesker også, selv om den egentlige grunnen til at blomstene ser ut som de gjør, ofte er det unike samspill med insekter og andre smådyr som blomsten er avhengig av for å formere seg.

Karsporeplantene har generasjonsveksling. Det vi si at den ene generasjonen har kjønnnet formering, der individene er delt inn i hann- og hunndeler som formerer seg kjønnnet. Denne generasjonen er som regel liten og kortlivet. Når den ukjønnede delen vokser opp dannes den generasjonen som de fleste forbinder med karsporeplanter, slik du finner dem i planteboka di. Bregner og sneller er planter som mange har et forhold til. Det kan være at du har blitt skremt til å tro at du går i «ormegras», som er et kallenavn på einstape. Eller så har du kanskje smakt på sisselrot (*Polypodium vulgare*), der jordstengelen hevdes å smake lakris. Inntrykket av smaken spriker i alle retninger av surt og søtt. Undertegnede endte med å mene den ikke smakte som noe annet jeg hadde smakt tidligere, og vanskelig å definere.

Systematikk

Nyere DNA-undersøkelser deler karsporeplantene inn i 5 klasser, 3 av dem har representanter i Norge. Ett av de viktige reisemål for entusiaster på karsporeplanter er Australia og New Zealand, der de 8 artene av trebregner forekommer.

Lokal utbredelse

I vår del av verden er alle karsporeplantene flerårige. Det vil si at planten lever flere år. Blomstringen kan skje etter ett år eller flere år på rad.

I Norge er det tre klasser med karsporeplanter; kråkefotplanter, snelleplanter og bregneplanter. Det skal være mulig å finne arter fra alle de tre klassene dersom du går en hel runde rundt Østensjøvannet. Sneller og bregner er likevel mye mer kjent enn kråkefotplantene.

KILDER

«Gyldendals store nordiske flora», Mossberg (2007, norsk utgave)
«Norges spiselige planter og bær», Edle Catharina Norman og Sofie Grøntvedt Railo, J. M. Stenersens forlag, 2015
«Field guide to the wildlife of New Zealand, Julian Fitter, 2010

Trebregne. Ett av de viktige reisemål for entusiaster på karsporeplanter er Australia og New Zealand, der de 8 artene av trebregner forekommer. Foto: Audun Brekke Skrindo.

Vandrepris og diplom ble overrakt i aulaen på Høyenhall skole 9. november. Fra venstre elevrådsleder Frida Hermansen, leder i Østensjøvannets Venner Amund Kveim og rektor Anne Nyland. Foto: Leif-Dan Birkemoe.

MILJØPRISEN 2015 TIL HØYENHALL SKOLE

AV LEIF-DAN BIRKEMOE

Ved en seremoni i aulaen på Høyenhall skole mandag 9. november ble Østensjøvannets Venners Vandrepriis tildelt lærere og elver ved Høyenhall skole for flott innsats ved foreningens ryddeaksjon ved Østensjøvannet i 2015. Til stede var elever fra klassene 4A, 4B og 4C som representerte klassetrinnet som normalt deltar i Ruskenaksjonen. De som deltok går nå på 5. trinn.

– Hvor mange har gått rundt Østensjøvannet, spurte rektor Anne Nyland. En skog av hender strakte seg i været. Østensjøvannet er med andre ord godt kjent av elevene på skolen.

– Gjett hvor mange fuglearter som er sett ved Østensjøvannet, spurte Amund Kveim, leder i Østensjøvannets Venner. Tipset de fikk var at det er flere arter enn skoledager i året. Etter mange forslag endte svaret på noe over 225 arter, altså ganske riktig.

For de som skal delta til våren minnet Finn Arnt Gulbrandsen, nestleder i Østensjøvannets Venner, at plasthansker og sekker blir arbeidsredskap også neste år.

Vandreprisen ble overrakt av Amund Kveim, en pris som kan beholdes inntil neste skole vinner. Rustad skole hadde prisen forrige gang. Har en skole fått den tre ganger beholdes prisen. Også et diplom til skolen ble overlevert.

BIOKORRIDOR FRA BOGERUD TIL TØYEN

AV AMUND KVEIM

Foreningen Bydel i bruk har organisert en «biokorridor» fra Bogerud via Østensjøvannet og Kværnerdalen helt ned til Botanisk hage på Tøyen. Åpningen av korridoren fant sted ved Manglerud kirke 26. juni. Tanken er at man ved å plante ut blomster på områder som ligger brakk, skal fremme trivsel samtidig som det er nyttig for bier og humler.

Østensjøområdet er jo fra naturens side rikt på blomster og insekter, selv etter at Østensjøvannets Venner har fjernet store mengder russekål fra området. Der traseen går gjennom miljøparken har Bydel i bruk, i samarbeid med Østensjøvannets Venner, derfor bare satt opp plakater som minner om nettopp dette. Ved Bogerud er det etablert bed ved inngangen til miljøparken ved Paal Bergs vei, og tilsvarende er det bed ved trafoen i Plogveien på Manglerud.

Biokorridoren ble offisielt åpnet av Raymond Johansen (med saks til høyre) på et arrangement 26. juni ved Manglerud kirke. Fra venstre Daniel Stephanek, Lena Andreassen, BU-leder Kristin Sandaker. Foto: Amund Kveim.

STØTT ØVV MED GRASROTANDELEN GJENNOM NORSK TIPPING

**GRASROT
ANDELEN**
NORSK TIPPING

Sæves Gravstener A/S

For medlemmer av Østensjøvannets Venner og lesere av Sothøna, har vi 20% avslag på gravstener fra vår katalog. Gjelder til slutten av februar 2016.

Kontakt oss pr. e-post eller telefon:
post@gravstener.com 23 30 05 30

Sothøna

Shell / 7-Eleven Ryen

Enebakkvn. 135, 0680 Oslo
Tlf: 22 19 17 26
NY VASKEMASKIN

LAMBERTSETER
UR & OPTIKK
Synsundersøkelse
Briller • Kontaktlinser
Tlf.: 22 28 02 41

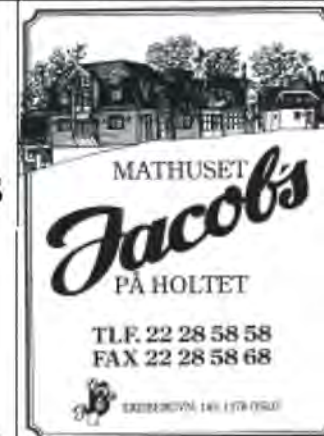
Selskapsmat
Tlf. 22 67 64 90

Bergersen Flis

Butikk/utstilling
Åpningstider: Man-Fre 09-18,
Tor 09-19 og Lør 10-15

Enebakkveien 123,
Pb. 218 Manglerud, 0612 Oslo
Tlf: 23 30 49 00, Fax: 23 30 49 01

Tlf. 22 28 58 58
FAX 22 28 58 68

Det siste skrik?

Nei, ikke Munchs siste skrik.
Heller ikke siste skrik fra Paris.
Det gjelder hettemåkas siste skrik.

De siste 25 årene har bestanden av hettemåke i indre Oslofjord gått ned med 88 prosent. En tredjedel av våre norske fuglearter står på den nasjonale rødlista over trua arter.

Vi kan ikke vente på hettemåkas siste skrik
– **da er det for sent!**

Du kan hjelpe oss med å verne om naturen og fuglelivet.
Meld deg inn i NOF OA nå. **Ikke vent til det er for sent.**

Norsk Ornitologisk Forening,
avd. Oslo og Akershus
nofoa.no

– Vi tar fuglevern på alvor!

Østensjø Rotary er åpen for flere medlemmer

Rotary er den ledende yrkesorganisasjonen i verden.

Vi har hyggelige og interessante møter hvor du treffer Rotaryanere fra flere yrker. Det vil gi deg:

- * Egenutvikling
- * Nettverksbygging
- * Internasjonal forståelse

Rotary er en internasjonal organisasjon og vårt formål er:

1. Å utvikle vennskap som grunnlag for å gagne andre.
2. Å stille høye etiske krav i vårt yrkesliv, vise respekt for alt nyttig arbeid og bruke hver enkelt rotaryaners yrke som mulighet til å gagne samfunnet.
3. Å gagne andre i privatliv, yrke og samfunnsnivå.
4. Å arbeide for internasjonal forståelse, samhold og fred gjennom et verdensomspennende fellesskap av personer fra forskjellige yrker forenet i idealet om å gagne andre.

Vil du vite mer om oss?

Østensjø Rotary Klubb har møter på Oppsal Samfunnshus hver onsdag kl. 18.45–20.00.

Påmelding kan gjøres på e-post:
2310.rk12895@rotary.no

Ta gjerne en titt på vår hjemmeside:
www.ostensjo.rotary.no

Rotarys motto er, "service above self"

Nytt bad!

22 76 15 70

Din lokale fagbedrift med lang erfaring.

Hos oss finner du kvalitetsbad!

Ring oss for tilbud, gode råd og veiledning.

Comfort Bryn AS
ROGER HAGEN
Østensjøveien 60, Oslo

OPPSAL SAMFUNNSHUS SELSKAPS - OG MØTELOKALER

I bydelens hjerte

Vetlandsvn. 99/101 - 0685 Oslo
Tlf. 23 12 65 40

Lyse og trivelige selskaps- møte- og konferanselokaler til leie på dag og kveld. Vi har lokalalternativer som kan dekke fra 10 til 150 personer.
www.oppsalsamfunnshus.no

Grafisk & Gaver AS

Profilering - Gaver - Tekstil
Trykksaker - Skilt - Stempler

Ryensvingen 11, 0680 Oslo
22 28 43 00 - grafisk-gaver.no

BERGERSEN vann og varme Ryenstubben 7, 0679 Oslo Tlf. 22 76 70 20 Fax.: 22 76 70 01 E-post: bjorn.bergersen@bergersenvv.no	DROGSETH Blikkenslageri AS Verkseier Furulundsvei 22 Tlf.: 22 32 32 50 www.drogseth.no
KNUT FURULUND A/S Lambertseter - Cecilie Thoresensvei 5 c, 1153 Oslo Stort utvalg i glassmestertjenester og innramming Tlf.: 22 28 04 90 E-post: post@furulund.no - www.furulund.no	OBOS Som medlem har du alle fordelene Tlf.: 22 86 55 00
BØLER BRILLESENTER & UR A/S Ta en optisk synsprøve for briller og kontaktlinser Bøler Brillesenter & Ur A/S Bøler senter, tlf. 22 26 22 68	Ingus biloppretting & lakking as Bilskadesenteret på Ryen Ryensvingen 2-4 ing A, 0680 Oslo Tlf 23 06 05 00 • Fax. 23 06 05 01
GLASS EKSPERTEN HENTER OG BRINGER BØLER SENTER Bølerlia 2 Tlf 2226525 30% på innramming MENY MANGLERUD MANGLERUD SENTER Åpningstider: Tlf.: 22 75 77 00 Man. fre. kl. 8-20 Fax.: 22 75 77 01 Lørdag kl. 9-18	Multiconsult

Hjellnes Consult as
- din tverrfaglige partner

Hjellnes Consult as har prosjektert gangbrua ved parkeringsplassen ved Østensjøvannet

Plogveien 1, 0679 Oslo
Tlf: 22 57 48 00
E-post: post@hjellnesconsult.no
www.hjellnesconsult.no

*Ettersendes ikke ved varig
adresseforandring, men returneres
med opplysninger om riktig adresse.
Returadresse: ØVV, Pb. 77 Oppsal, 0619 Oslo*

Turveien nær broen på vestsiden av Østensjøvannet. Fint høstvær trakk mange ut på vandring rundt vannet i oktober, selv på en vanlig uke dag. 13.10.2015

Hvitkinngjessene samler seg om høsten i store flokker, gjerne på den blanke vannflaten. Svaner fra årets kull har trengt seg inn blant hvitkinngjessene. 17.10.2015.